

săptămînal politic - social - cultural • 10 pagini - 1 leu

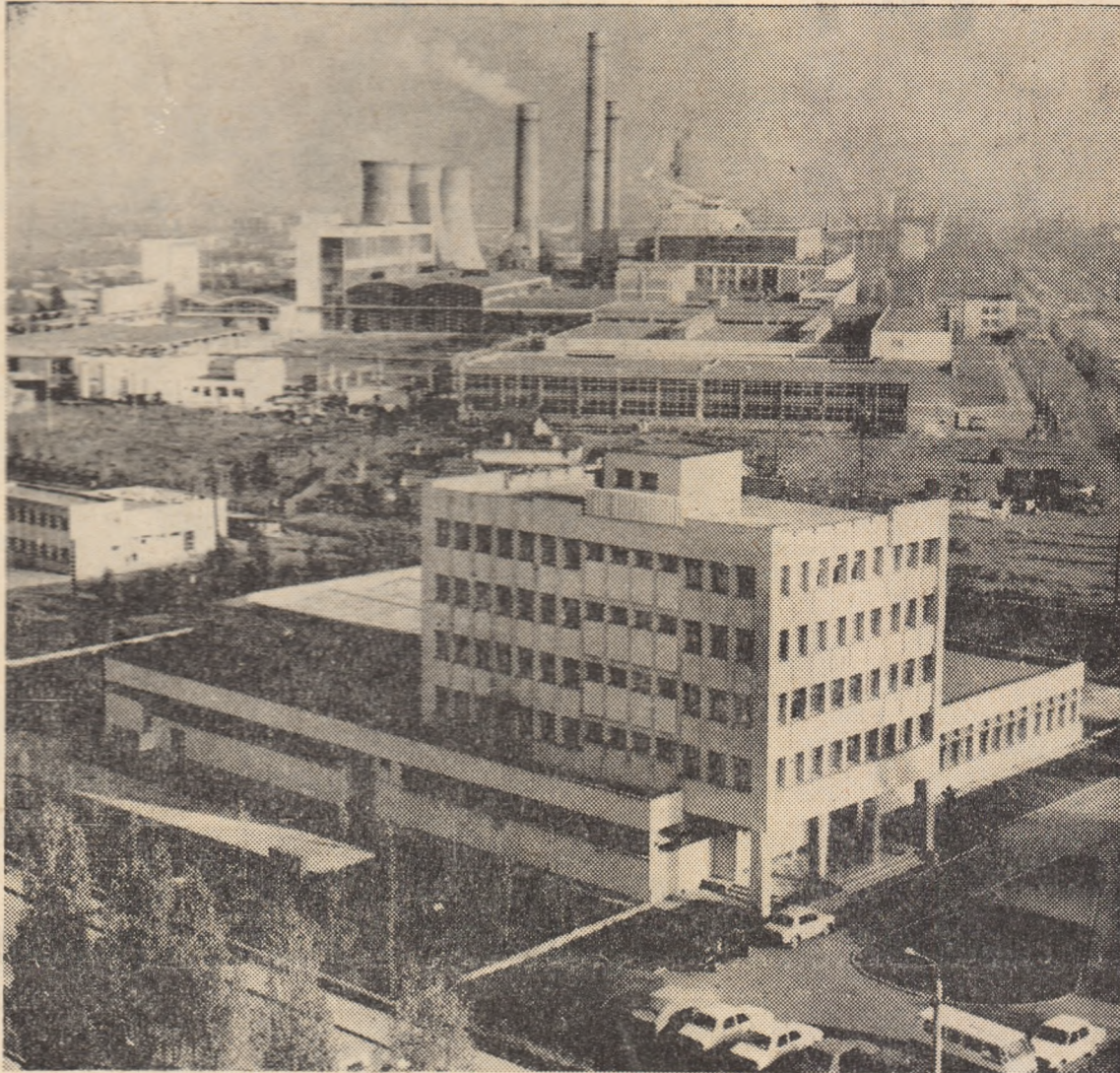
Editor: Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Iași

FORUM
AL ÎNTREGULUI POPOR

Ne despart câteva zile de Congresul al XI-lea al partidului, înaltul Forum al comuniștilor din țara noastră, care va dezbate și aproba documente de semnificație istorică fundamentală în viața poporului — Programul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism. Directivele privind dezvoltarea economico-socială a țării în cincinalul următor și orientările generale pînă în 1990, Tezele C.C. al P.C.R. Ritmurile vieții social-politice devin tot mai înalte în aceste zile de amplă vibrație patriotică, de profund patos cetățenesc, cînd întregul nostru popor, sub semnul conștiinței și responsabilității depline, își exprimă voința fermă de a făuri, stăpin pe destinul său, sub conducerea încercată a Partidului Comunist Român, prezentul și viitorul luminos al patriei. În cadrul tuturor conferințelor organizațiilor județene ale partidului, cei peste 2,4 milioane de comuniști, la care se adaugă milioanele celorlalți oameni ai muncii — români, maghiari, germani și de alte naționalități, și-au exprimat adevărată deplină față de documentele pentru Congresul al XI-lea, o dată cu hotărîrea nestrămutată de a-și consacra toate energiile pentru traducerea lor exemplară în viață, pentru înfăptuirea civilizației socialiste și comuniste pe pămîntul României. Ampla dezbateră a documentelor pentru Congres, în modul în care s-a realizat acum, a depășit cadrul strict intern de partid, documentele fiind supuse discuției tuturor organizațiilor de masă și obștești, angajînd toți oamenii muncii de la orașe și sate, întregul popor român. În felul acesta, dezbateră documentelor de partid pentru Congresul al XI-lea constituie una din cele mai largi dezbateri democratice din istoria țării — liniile generale prevăzute de Program și Directive pentru edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate fiind validate de întregul partid, cit și de poporul însuși, în totalitatea sa. Acest fapt constituie o dovadă grăitoare a unității indeructibile dintre partid și popor, prin care se exprimă înalta calitate a partidului de a fi centrul vital al întregii națiuni socialiste, conștiința de sine a devenirii noastre comuniste. Și este acest fapt, în esență o expresie de maturitate istorică a devenirii societății, în care se exprimă plenar întărirea continuă a rolului conducător al partidului comunist, precum și procesul de integrare tot mai profundă a partidului în viața societății, forma principală de întărire a rolului său conducător. Întregul popor și-a pus pecetea voinței proprii pe documentele care vor sta în atenția Congresului. Se poate spune, astfel, pe drept cuvînt, că cel de al XI-lea Congres al partidului, prin semnificația sa democratică și populară fără precedent, este de fapt Congresul întregului popor.

Din rîndurile maselor de oameni ai muncii, din rîndurile întregului popor, documentele programatice ale partidului, o dată cu girul de unanimitate aprobare și profundă angajare ce le caracterizează acum, se întorc pe masa de lucru a Congresului însoțite de dorința fierbinte a tuturor cetățenilor patriei — devenită act de voință al întregii națiuni — ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român. Hotărîrile conferințelor organizațiilor județene ale partidului privind realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, constituie o consfințire a voinței întregului partid și a întregului popor. Aceste hotărîri reprezintă de fapt o hotărîre unanimită a națiunii întregi, care consideră că de numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, eminent conducător de partid și de stat, exemplu de intransigență revoluționară comunistă, patriot înflăcărat și internaționalist consecvent, sint legate aspirațiile și izbînzile noastre, înfăptuirea cu succes a viitorului măreț al patriei. Congresul al XI-lea al partidului se caracterizează astfel printr-o profundă semnificație a democrației autentice care stă la temelie societății socialiste pe care o construim. Desemnarea secretarului general al partidului, în acest context în care Congresul este chemat să ratifice mandatul unanimitate încredințat delegațiilor de organizațiile componente ale partidului, are loc pe calea cea mai democratică, realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu fiind opera întregului partid. Această dovadă grăitoare a democrației reale ce caracterizează societatea noastră socialistă arată totodată faptul că este vorba de o democrație profund populară, expresie relevantă a faptului că poporul își poate spune — și își spune efectiv — în mod deschis cuvîntul său ferm în toate problemele fundamentale ale istoriei pe care și-o făurește conștient și liber. Activitatea teoretică și practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, pusă în slujba socialismului și comunismului, a idealurilor poporului român făuritor al noii societăți, a determinat un profund spirit înnoitor în întreaga viață social-politică a țării, care a dinamizat puternic energiile și forțele creatoare ale poporului, inaugurînd perioada cea mai fertilă și cea mai bogată în realizări din întreaga istorie a României. Apreciînd, asemenea întregului partid, întregului popor, înaltele calități de conducător comunist ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, delegații la Conferința organizației de partid a Municipiului București au făcut propunerea ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie ales pe viață în funcția de secretar general al partidului, propunere care a fost adoptată în cadrul unei hotărîri speciale a conferinței.

Alegerea pe viață în înalta funcție de secretar general al partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, exemplu de comunist desăvîrșit, de totală dăruire cauzei partidului și poporului, personalitate de excepție în contemporaneitate, reprezintă însăși chezașia înfăptuirii istoricului Program al partidului, a politicii sale interne și externe, a mărețelor obiective ale socialismului și comunismului. Sint vii în conștiința comuniștilor, în conștiința întregului nostru popor, cuvintele rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului din iulie 1972, cuvinte-profesiune de credință, cuvinte-jurămînt: „...doresc să asigur partidul, întregul popor că, în ce mă privește, voi închina întreaga activitate, întreaga viață, realizării acestui obiectiv, cauzei socialismului și comunismului, viitorului fericit al întregii noastre națiuni“. Alegerea pe viață în înalta funcție de secretar general al partidului a tovarășului Nicolae Ceaușescu reprezintă, deopotrivă, expresia unei necesități istorice obiective, precum și expresia actului suprem de voință al partidului și al poporului. Este acest fapt, pentru poporul nostru, adevărul său, voința sa, credința sa. Cu litere de aur va încrusta acest fapt Congresul al XI-lea, Forum al supremei răspunderi comuniste și patriotice, luminosul Congres al întregului popor.

IAȘI — zona industrială

UMANISMUL SOCIALIST

Preocuparea pentru om, pentru dezvoltarea personalității sale și afirmarea creatoare în societate, constituie o trăsătură definitorie a politicii marxist-leniniste a partidului nostru de făurire a societății socialiste. Este aceasta o trăsătură definitorie a politicii Partidului Comunist Român atît ca stil de gîndire cît și ca acțiune practică transformatoare, expresie a unității dintre dialectica gîndirii și dialectica realului ce caracterizează această politică profund științifică în contemporaneitate.

În problema umanismului, ca în toate problemele teoretice de importanță cardinală ale procesului revoluționar al construcției socialiste, partidul nostru a adus contribuții de seamă în dezvoltarea creatoare a marxism-leninismului, a tezelor și principiilor comunismului științific. În concepția partidului nostru, omul este conceput în raport cu societatea ca țel suprem al întregului program politic de făurire a socialismului. „Partidul nostru — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la

cel de al X-lea Congres — pornește de la concepția că socialismul trebuie să fie societatea totală împliniri a personalității umane, în care fiecare cetățean să se simtă stăpin pe destinul său, să poată gîndi și acționa nestingherit în folosul progresului societății“. Elaborarea, în cadrul Congresului al X-lea, a conceptului de societate socialistă multilateral dezvoltată, a implicat totodată o definire sistematică a problemei umanismului socialist privit în raport cu particularitățile acestei noi etape istorice. Semnificația umanistă a noii societăți este clar exprimată în însăși definirea noii etape istorice a edificării socialismului multilateral dezvoltat: „Dacă am fi spus că obiectivul de viitor este pur și simplu dezvoltarea socialismului nu am fi dat o orientare clară pentru activitatea partidului și statului — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Conferința Națională a partidului din iulie 1972; aceasta s-ar fi putut înțelege în sensul că este suficientă realizarea unei puternice dezvoltări economice a țării, ceea ce cred că nu corespunde pe deplin obiectivului nostru fundamental. Noi ne propunem să asigurăm o dezvoltare multilaterală a societății, înflorirea tuturor laturilor vieții sociale, atît a economiei, cît și a științei și culturii, perfecționarea condu-

Arcadă către miine

Arcadă ridicată către miine,
Gest care-nobilează-aceste miini,
Și diademă și condei și piine —
Congresul comuniștilor români.

Munca și visul, traiul ce-l trăim,
Mereu mai vast prin șiri de săptămîni
Al lumii noastre înțeles sublim —
Partidul comuniștilor români.

Dorind mai mult, intruchipind ce fi-va
Noi sintem ctitori și demni stăpîni,
Înmănunchere a prezentului cu perspectiva
Programul comuniștilor români.

George CHIRILĂ

Vasile CONSTANTINESCU

ZAHARIA STANCU:

U r u m a

Unui dintre cele mai interesante personaje din literatura română postbelică este, fără îndoială, Darie. Într-o singură biografie, clădită pe atâtea elemente autobiografice, sînt închise sensurile unei întregi și întinse opere literare. Între personaje și autor comunicarea este atât de strînsă și de permanentă, încît toate cărțile în care apare Darie, așa cum s-a observat demult și fără nici un fel de dificultate, sînt rezultatul unor prefaceri continue. Ele nu se pot încheia pentru că inercu este vie dorința de a relua, pentru a le privi sub unghiuri noi de înțelegere, ipostazele aceleiași vieți. Copilăria, proiectată dintr-un unghi de înțelegere matur, fără ca această privire retrospectivă, după cum s-a observat, să-i altereze ingenuitatea, a făcut din Darie, în **Descult**, un personaj numai în aparență refuzat evoluției, cu o psihologie închisă. O anumită optică sentimentală era pe cale să reducă o psihologie mai complexă, la aceea, puternic marcată, a copilului care-și deschide ochii asupra unor împrejurări nenorocite de viață. Cărțile ulterioare ale autorului, reluînd alte împrejurări din viața personajului, stabilesc definitiv un profil psihologic îmbogățit. Darie parcurge un șir lung de întâmplări, unele de-a dreptul extraordinare, ca artist, care, sub haina vagabondului, nu-și trădează, față de ceilalți oameni, acest neprețuit potențial sufletesc. Episodul pe care Zaharia Stancu îl desprinde din **Pădurea nebună** pentru a-l da, sub titlul **Uruma**, Editura „Minerva” 1974, viață literară autonomă, ni se pare foarte semnificativ din acest punct de vedere.

Micul roman de dragoste dintre Darie și Uruma devine un pretext pentru a zugrăvi un mecanism sufletesc care nu este, de fapt, al îndrăgostitului, ci al artistului. Cheia acestui înțeles mai profund al cărții o găsim în cavalcada fantastică în care Darie o urmărește noaptea, pe țărmul mării, într-un ținut sălbatic, pe Uruma: „Pe cînd alergam în noapte și pe sub lună, inchipuirii mele înflăcărate, ținută multă vreme în cătușe, îi crescură aripi. Mi se năzări că Uruma nu e numai Uruma, ci că în ea se intrupase întreaga hoardă a stăpînului ei Bati. Dar Bati murise de veacuri și veacuri. Murise și războinica lui hoardă. Praful și pulberea se alesese, prin timp, de uriașul imperiu tătarăsc de odinioară. Din toți și din toate rămăsese parcă numai tînăra tătaroaică, după care alergam sleind calul sub mine” (p. 106). În permanență datele realității se afundă în fantasmele care stăpînesc imaginația lui Darie, aprinsă nu atât de silueta subțire și de chipul palid al Urumei, cît de predispoziția artistului de a-și inventa un imperiu al lui. Bine construită epic, cu o rigoare care contrastează cu risipirea din **Pădurea nebună**, povestirea lui Zaharia Stancu își dezvăluie mereu substanța poetică. Aceasta trebuie căutată pe dedesubtul amănunțitei picturi etnografice din descrierea satelor Sorg și Korgan și a locuitorilor acestor comunități arhaice, și dincolo de mulțimea amănunțitelor senzaționale.

Aparent, orientîndu-se numai după încheierea lui epică, **Uruma** este un roman de aventuri într-un ținut exotic. Un vîntură-lume. Darie, este adus, prin bunăvoința unor marinari, de pe țărmul Mediteranei, „după aproape un an de hoinăreli flămînde și păduchioase prin peninsula italică”, pe țărmul dobrogean. Negăsindu-și un rost printre hamalii din portul Constanța, tînărul se îndreaptă spre sud de Tuzla, în căutare de lucru. Ne aflăm, așadar, în lumea binecunoscută din literatura lui Panait Istrati. Deși s-a mai făcut, și chiar cu oarecare insistență, apropierea aceasta, vom vedea îndată că ea este numai de atmosferă, întărită și de cîteva elemente comune din biografia personajelor. Intrat slugă la primarul din Sorg, Darie are grijă de gospodăria stăpînului, în special de cai, se îndrăgostește de Uruma, fata tătărului, și se leagă sufleteste de copilul mai mic al lui Selim Reșit, Urpat, care se înecă și vagabondul este alungat ca piază rea. Autorul strecoară, cu abilitate, pentru a spori tensiunea povestirii și a colora și mai mult acest mediu exotic, și istoria unui Tripon, popă haiduc, cu ajutorul căruia se face joncțiunea între baladă și elementele senzaționale ale romanului de aventuri. Toată această țesătură epică, fără nimic excepțional în definitiv, este adusă de romancier într-o zonă de poezie care-i schimbă fundamental

relieful comun, real, și în aceasta constă marea artă a lui Zaharia Stancu. Elementele cele mai banale ale existenței, descrierile sordide, cruzimea și sălbăticia, căderea și înălțarea sufletului uman se află în permanență sub unghiul de incidență cu poezia.

Peisajul dobrogean ia un aspect fabulos în descrierile din **Uruma**, cu toate că nu se face risipă de cuvinte căutate și nici de metafore. Frazele revin psalmodic asupra sălbăticiilor unui ținut arid, de o frumusețe singulară, aspră, zugrăvită cu aceleași cuvinte chiar de la începutul volumului: „Toată Dobrogea de la Dunărea cea tulbură și pînă la marea cea veșnică frămîntată, de la delta sălbatică și pînă la stîncile de calcar ale Caliacrei, miroase a soare și a piatră, a ciulină și a mărăcini, a salcimi, a var și a bălegar” (p. 5). Iată reluarea acestei fraze în altă parte: „Dobrogea veche și străveche, care miroase a salcimi și a bălegar, a ciulină și a mărăcini, a pămînt ars și a piatră” (p. 23, v. și p. 85 s.a.). Volumul se deschide și se închide, de altfel, cu aceeași descriere a Dobrogei, ținut la fel de straniu sub orice anotimp. De remarcă: că potivile schimbări față de versiunea inițială din **Pădurea nebună**, ca și disponerea tipografică în verete a paginilor la care ne-am referit, urmînd ca grijă în **Uruma**, conduc la același efect stilistic și prin în evidență mai puternic ideea poetică a conștientării destinelor cu elementele unei naturi stranie și sălbatică, suferind de ariditate și de inerență primară. Acesta este decorațiunea de amănunțit pentru dragostea dintre Darie și Uruma: „Jurnal timpuriu și albastru și marea veșnică se făcînd una cu timpului mărunt și fierbînt pe care se aflam, cu verburile aspre și zimboșite, cu trupele noastre de foc și de luptă” (p. 81). Elementul de opoziție față de pesimismul orașului, poate și cu intenția de a îngroșa efectul satiric în **Pădurea nebună**, funcția stilistică a povestirii de dragoste este numai de natură poetică în **Uruma**. Vom vedea îndată că toate celelalte elemente concură în vederea aceluiași scop. În acest sens, se impun mai ales permanentele diferențe epice ale realității: cavalcadele spre și de la tabăra vînzăriei corăbiiilor grecești, a trirameilor romane și a galerei bizantine, bălțile nocturne și îndelungate, departe de țărm, ale celor doi îndrăgostiți, „poi și născu, ținîndu-se de mîna, pe podul de aur pe care luna îl întinse peste mare”, mînea isovioasă sub soarele doborîtor, adăpatul calilor cu apa sorosă din fîntină cu burduful străvechi din piele de bou, răsturnat într-un jgheab care nu-l altociva decît un sareofag grecesc sculptat, descrierea amănunțită a ritualurilor străvechi, „nunta” lui Urpat și masa sardanapalică oferită de primarul din Sorg, meterahneaua, prepararea cafelei, chefurile dela cîrciuma din Korgan, prezădă de Tripon, „tata hoților din Dobrogea”, regăsirea oilor lui Pinteia, ciobanul cu nume de haiduc, uciderea, cu cruzime rece, de către Uruma, a armăsarului Hasan, calul care-i era cel mai drag din toată herghelia lui Selim Rașit, mijloc compensator pentru a-l salva de la o moarte asemănătoare pe Darie, descrierea femeilor din bolgia Korganului etc., etc. Din aceste numeroase exemple reproducem doar portretul lui Tripon: „Barba-i mare, sălbatică, răsfirată și roșie ca o flăcără, mă vrăji. De cînd venisem pe lume, nu mai văzusem o asemenea barbă. Ochii lui albaștri și rotunzi, pe jumătate ieșiți din cap, mă amețiră. Întreaga lui făptură mă inspăimîntă. Era o namiă de om, ciolănos, înalt de spate, cum încă nu mai întilnisem” (p. 75).

Exotismul etnografic, deși pornește de la elemente reale, este amplificat pînă la nerecunoaștere și constituie, împreună cu țărmul dobrogean, cadrul exterior al unui poem de dragoste. Din romanul **Pădurea nebună**, Zaharia Stancu a lăsat deoparte, în povestirea recentă, tot ceea ce ținea de descrierea orașului de provincie, partea lui mai puțin realizată, păstrînd doar amintirea acelei „lungi și fierbinți veri petrecute într-un sat tătărăsc, sărac și depărtat, înșorit și prăfos”. Din peripeziile adolescenței, este reținută pentru Darie, în **Uruma**, doar o experiență interioară, care-i întrefine, cum precizează chiar autorul într-un mic preambul al povestirii, pe care îl aflăm în **Pădurea nebună**, visul și năzuințele.

SCRIITORII
DESPRE MISIUNEA LOR

Const. CIOPRAGA

Sub titlul Misiunea scriitorului contemporan (Ed. „Eminescu”, 1974), ni se oferă o antologie de idei și atitudini literare alcătuită din Antoaneta Tănăsescu care, în studiul introductiv precizează că: „reflecțiile scriitorilor despre literatură, această viziune dinăuntru a literaturii, formează un cuprinzător dosar de opinii și atitudini” revelatoare. Prin contemporaneitate, autoarea antologiei înțelege epoca de la al doilea război mondial pînă astăzi, de unde unele limitări în selectarea amintirilor opinii, a căror preparație a început — în multe cazuri — în epoca interbelică. Există, cum se știe, un proces dialectic în virtutea căruia interferențele dintre epoci au un rol important în definirea ideilor-forțe, caracteristice unui timp de prefaceri sociale. Era necesar, credem, ca o primă secțiune a antologiei să fie rezervată atitudinilor care anunțau, prin Sadoveanu, Arghezi, G. Călinescu, Camil Petrescu, Geo Bogza, Zaharia Stancu, Al. Philippide, Miron Radu Paraschivescu și ceilalți, orientări în spiritul celor afirmate pe larg astăzi. Trecînd peste această rezervă, antologia în discuție este o întreprindere utilă, punînd la îndemînă cele mai reprezentative puncte de vedere din numărul enorm de articole, confesiuni, interviuri, anchete și alte forme de comunicare, din ultimii treizeci de ani. Secționat în șapte părți, volumul (care-și ia titlul, se pare, după un articol de G. Călinescu: Misiunea scriitorului), urmărește sistematic probleme privind relația Literatură și societate (Scriitorul, om al timpului său), trecînd apoi la particularitățile genurilor (Condiția poeziei, Imaginea prozei, Despre teatru), la dezbateri despre raportul Unitate și diversitate de stiluri, despre convergența eforturilor (Regăsirea generațiilor), pentru a se referi, în încheiere, la contactele dintre scriitori și public (În fața cititorilor). Fiind vorba de unghiuri de vedere multiple, o asemenea culegere interesează și în manifestările individuale, și ca proces de însumare a unor date fundamentale. Numele unor scriitori (Marin Preda, Geo Bogza, Nichita Stănescu și alții) se repetă în diversele secțiuni menționate și chiar în interiorul unei singure secțiuni, potrivit scopului urmărit de autoarea lucrării. Să observăm că extragerea din periodice a unor pagini revelatoare — criteriul fiind cel antologic — n-a fost o operație ușoară, lucru ce trebuie subliniat Totodată, ideea de antologie motivează de ce unele nume au fost omise ca neconcludente.

Evident, cartea se referă mai puțin sau mai tangențial la rigori și exigențele de aspect estetic; accentul cade pe funcționalitatea artei, pe destinația obiectului estetic în raport cu comandamentele epocii noastre. Toate discuțiile pornesc însă de la un consens: acela că pentru a avea eficacitate socială ori estetică, pentru a îndeplini o funcție modelatoare în direcția progresului uman, criteriul estetic este indispensabil. Iată, la întâmplare, trei confesiuni provenind de la scriitori din generații deosebite, dar solidare între ele, în temeiul unui ideal comun: „Am acceptat brevetul verbal de scriitor numai după ce, am aruncat 60 de ani la coș”. Arghezi, căruia îi aparține fraza citată, se declară „infrișat totdeauna de vorba scriu, amară și plină de răspunderi...”. Despre rolul constructiv al literaturii, se pronunță hotărît G. Călinescu: „Viața din arta adevărată trebuie să fie ea însăși precumpănitor frumoașă, vreau să spun adîncă, sănătoasă, înalt morală... Arta e o misiune: rămîne în picioare comandamentul poetului vates, vestitor al izbinzilor vremii lui”. Virgil Teodorescu, la rîndul său, vede în creația destinată să facă pe om mai bun, misiunea esențială a creatorului: „Un artist adevărat e cel care aduce arta pe pămînt...”. Forța de convingere a scriitorului ține, potrivit convingerii unor creatori cu îndelungată experiență, de cunoașterea profundă a realităților, și, desigur, de talentul adăugat cunoașterii. Din numeroasele mărturii, cîteva rețin în mod deosebit atenția: „Scriitorul pentru a fi selecționat de contemporani, trebuie să cunoască atmosfera, climatul, ciocnirile de idei ale epocii, să aibă o viziune progresistă asupra viitorului, asupra dezvoltării societății și a valorii omului, și să militeze pentru ele. Și aceasta nu o poate avea numai prin experiența lui proprie de viață, în mod fatal limitată, ci prin cunoașterea de scrieri, din relatările și observațiile a cît mai mulți, din care să extragă concluziile și perspectivele”. Una din cele mai interesante mărturii din volum este aceea a lui Geo Bogza, care, sub titlul A fi scriitor, schițează o exemplară profesiune de credință: „De ce chipul lui Nicolae Bălcescu e unul dintre cele mai luminoase din trecutul poporului nostru? Pentru că pe fața lui joacă flăcările marii realități asupra căreia s-a aplecat, ridicînd-o pînă în sfera conștiinței umane și descifrîndu-i sensul...”. Bălcescu a lucrat mai mult în latura social-politică, dar exemplul lui are rezonanțe și în domeniul literaturii, de unde apelul adresat oamenilor de litere: „Prima datorie a unui scriitor este să observe realitatea și să se obișnuiască a o descrie. Sînt multe glasuri pe care le poate auzi un scriitor și multe oglinzi în care-și poate privi fața; dar numai realitatea e neînșelătoare și durabilă”. Arta nu este „expresie directă”, precizează Al. Ivăsiuc, ci expresie „mediată a timpului”, și ca atare ea „presupune o îndepărtare, o distanță față de imediat”. Al. Ivăsiuc are în vedere o anumită distanță interioară, necesară clarificării perspectivei, dar aceasta „nu scutește de atitudine, de un caracter implicit militant”.

Volumul Misiunea scriitorului contemporan, amplificat cu date noi, ar putea fi reluat în colecția de Panorame a Editurii „Eminescu”. O bibliografie și un index de probleme, ar conferi cărții valoarea unui veritabil instrument de lucru. Antologia realizată de Antoaneta Tănăsescu, prece-dată de un nuanțat studiu introductiv, e o carte necesară atât celor care fac literatura, cît și celor care o frecventează.

S trăbind Moldova pe vechile ei șleahuri de urcuș, paralele cu apele, asfaltate astăzi dar solicitând ca un decor drag prezența hanurilor de odinioară, săgetind în goană așezări cu toponimie seculară deși cu zvicniri albe pe verticală, încercî un fel de zbor planat peste vreme. Și pe măsură ce cunoști istoria acumulată în geografie, începi a deprinde culoarea și sunetul fiecărui județ din coasta răsăriteană a țării. Iar în mijlocul ramurilor desfășurate din trunchiul carpatin, stau Iași, ținut intrat în mersul repede al noii istorii cu o zestre despre care s-a scris mult și oraș dezmiertat cu toate metaforele.

Printre județele Moldovei, Iașul începe să aibă o culoare și un sunet propriu, dar nu de tînguire pentru gloria apusă ci cîntecul de muncă pentru metamorfozarea în care sintem angajați. Profilul său spiritual e o îmbinare a tradițiilor de cultură ce vin de la Dosoftei și Asachi, urcînd prin Alecsandri și Eminescu către valorile contemporane, afirmate sub lumina înaintașilor. Căci la Iași editura e „Junimea” pentru că în casa Junimii se țin din nou prelecțiile sub privirea gravă a lui Titu Maiorescu; revistele sînt „Cronica”, amintitoare a trecerii lui Argezi, și „Convorbiri literare” lăsară moștenire de junimiști; teatrul e același cum l-a cunoscut Alecsandri, totuși altul și întregit de opere: muzica e a lui Enescu, pictura a lui St. Dimitrescu, Tonitza, Pallady; la Iași, Palatul Culturii e așezat pe temelii puse de Alexandru cel Bun și consolidate de Ștefan, teii sînt ai lui Eminescu, istețimea de minte a lui Creangă, tipografia e a „Vieții românești”, spiritul critic al lui Ibrăileanu și combativitatea cit a lui G. Călinescu, cit a celor de la „Insemnări ieșene”...

Prezentul Iașului, ca și deschiderea spre metamorfozele viitoare, sînt cu atît mai pline de farmec cu cît la tot pasul se simte adierea trecutului.

Zarea e deschisă larg, mergem spre viitor și alături de noi urcă toți cei dragi acestui oraș și acestor orgolioase locuri indicate pe hartă cu patru litere.

Dar dintre toate primăverile pe care cocorii venind din jos le aduc în ciocul triumfiului la Iași, ca într-o grandioasă viziune cromatică a lui Eugen Șt. Boușcă, cele de neuitat vor rămîne conectările treptate la noul ritm al țării. Au pășit peste dealuri cu pași giganti stilpii înaltei tensiunii; s-au înălțat în platforma industrială uzină după uzină, mesagerii forței economice; au săltat spre cerul poeziei spălat de melancolie atîtea cartiere de vis; peste tot înfloresc facultăți și licee, preluînd din mers tradiția școlilor științifice ieșene. E în tot ce se întreprinde aici o emulație și o energie juvenilă.

De la acest punct de plecare putem vorbi despre metamorfozile Iașului nostru, Iașul contemporan.

Apreciînd aceste transformări, cu prilejul uneia din vizitele sale de lucru întreprinse în județul Iași, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, preciza: „Se poate spune că Iașul a întinerit, el este de nerecunoscut față de perioada dinainte de război. Am avut și eu ocazia să cunosc orașul dumneavoastră în 1939; comparînd ce era atunci și ce este astăzi, apare evident cît de mari sînt transformările în toate domeniile”. Aceste importante transformări în viața economică și socială a Iașului — rod al anilor edificării societății socialiste — reprezintă expresia adevinutii depline a oamenilor muncii la politica înțeleaptă a partidului nostru, fermitatea răspunderii în fața obiectivelor și sarcinilor trasate de partid.

În 1939 G. Călinescu încerca o influență culturală, adunînd în jurul său tineretului universitar progresist, considerîndu-se legat de acest oraș, despre care avea să constate apoi cu satisfacție: „Iașul a suferit în ultima vreme prefațeri în bine, uimătoare. Orașul e curățat, descurcat, împlinit cu noi clădiri. Oricît ar atrage pitorescul, admit că acesta

Metamorfoze ieșene

e drumul adevărat indicat de imperativul progresului și că miile cele cîteva puncte cardinale istorice se vor desprinde mai bine într-un Iași modern, industrial și cultural, sistematizat fără rupere cu trecutul”.

Prima caracteristică a acestei schimbări la față e dezvoltarea echilibrată a economiei ca urmare a procesului de industrializare. E vorba de o structură economică modernă, pornind de la industria în curs de dezvoltare la Iași, Pașcani, Hîrlău, Tg. Frumos, o industrie cu structură modernă, diversificată: construcții de mașini, metalurgie fieroasă, chimie, lemn, țesături, industrie alimentară, prefabricate, ceramică și — în fine — electronică. O dezvoltare ce a cunoscut ritmuri impresionanți: un vîrtej mediu de 19.1 la sută în perioada 1961—1972. Față de 1950 producția industrială a județului a fost în 1970 de peste 23 ori mai mare. În 1973 Iașul a realizat aproape 3 la sută din producția națională, situîndu-se printre primele 16 județe la producția pe locuitor: peste 90 la sută din producția de antibiotice, aproape 20 la sută la țevi sudate, peste 16 la sută la ulei comestibil, aproape 15 la sută fire și fibre sintetice...

Spre a sublinia atragerea mîinii de lucru să alegem Fabrica de antibiotice: 1.300 de salariați în 1960, 11.000 în 1974.

A doua forță economică fiind agricultura să ne mișcăm în spațiul ei larg, consemnînd că 2544 tractoare desenează azi geometria arăturilor de toamnă, pe măsură ce aurul porumbului, dulceața sfeclei și aromele livezilor și podgoriilor iau drumul prelucrării. Mecanizarea cuprinde munca și în legumicultură, lucrări antierozionale, combaterea dăunătorilor, lucrările în cele 25 mii ha de vii și livezi. În același ritm cu mecanizarea merge chimizarea, selecția semînelor și lucrările de irigație. Județul dispune de peste 15.000 ha sisteme de irigație.

Sectorul zootehnic a primit în acest cîncinal cîteva obiective ce dau nota nivelului din sector: un complex pentru creșterea și îngrășarea porcilor și altul avicol în sectorul de stat; un complex pentru îngrășarea porcilor, altul pentru îngrășarea mieilor, un complex avicol și o îngrășătoare

de taurine și două ferme model pentru vacile de lapte în sectorul cooperatist. În 1973 agricultura județului Iași a realizat 2,9 la sută din producția țării, confirmînd dezvoltarea multiplă a sectorului, dezvoltare ce are importante consecințe economice și sociale.

Bineînțeles că aceste mutații în structura economică se reflectă și pe planul vieții spirituale. În primul rînd a fost influențată structura populației, crescută de la 11,9 la 16,7 în supt proporție forței de muncă utilizată în industrie, în timp ce în agricultură ea scade de la 63,6 la 53,8 la sută.

Asistăm la apariția de noi profesii și la tendința de specializare pe ramuri industriale, iar în paralel calificarea în agricultură. Ca urmare a răspîndirii forței economice pe teritoriu, procesul de urbanizare include mereu noi

centre, iar dotarea satelor urcă spre civilizație, începînd cu studiile de sistematizare. În 1972 cheltuielile sociale pentru asigurarea sănătății și asistenței sociale ating 339 milioane lei, iar cele pentru învățămînt și cultură 582 milioane lei. Cîncinalul trecut a adus în județ aproape 12.000 apartamente din fondurile statului și 10.000 locuințe din fondurile proprii ale populației.

Creșterea nivelului de trai se aglindește și în volumul de măruri desfăcute la populație. Acest volum a fost în 1970 pe cap de locuitor cu 30,7 la sută mai mare decît în 1965. De asemenea, merită subliniat faptul că privind dotarea sanitară raportată la cap de locuitor, județul Iași este al doilea după București.

Dacă ai avea vîrsta pe care o au cei mai tineri prieteni ai mei și ar trebui să-mi aleg orașul în care să înuț și aș vrea să înuț în mod riguros, fără să-mi pierd totul romantismul tîneretii, dacă aș vrea să devin un bun specialist dar să rămîn sau să ajung într-un grad și mai mare receptor la poezie, dacă aș vrea să pot trece, ca în universul propriu, dintre eprubete și stăruie sub lumina stelelor și sub mirasma teilor înfloriți, cu o față de mînd, dacă aș vrea ca sufletul și spiritul meu să se formeze sub semnul bourelui și al microscopului electronic, atunci n-aș sta mult pe gînduri și aș sta la poarta Universității din Iași, ușa deschisă de Geo Bogza.

În adevăr, orașul cu cea mai veche Universitate din țară numără azi 5 institute cu 25 de facultăți și peste 22.000 studenți, deci cîți existau prin 1938—39 în toate facultățile din țară. Anual, pentru fiecare student se cheltuiesc circa 12.000 lei. Council rămîne cîndă a studentimii deși existăm la o mișcare de tranziție spre zona industrială, unde sînt mari cîmine studentesti și în curs de construcție facultatea de chimie, Institutul superior realizat în unitatea industrială dintre învățămînt-producție-proiectare-cercetare, pentru integrarea deplină a procesului instructiv-educativ în cerințele vieții economice și sociale.

Pe aria largă, județul are 401 grădinițe cu 20.764 copii iar numărul elevilor din toate școlile trece de 150.000.

În materie de cercetare științifică își desfășoară activitatea 17 institute și centre de cercetare, institute de proiectare și peste 2000 cadre universitare integrate organic în această importantă activitate. În 1973 au fost abordate peste 1200 de teme și au fost rezolvate 380 de teme contractate cu industria și numeroase prîvind agricultura.

În Darea de seamă asupra activității desfășurate de Comitetul județean Iași al P.C.R. în perioada ianuarie—1973 — noiembrie 1974, prezentată în Conferința organizației județene de partid din 9 noiembrie 1974, fiind expuse cifrele și procentajele realizărilor, s-a subliniat că în aceste zile de bilanț și de proiecție optimistă spre viitor, gîndurile și simțămintele noastre pline de recunoștință se îndreaptă spre secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a adus o contribuție esențială, hotărîtoare, la elaborarea și fundamentarea documentelor Congresului al XI-lea, ca de altfel a întregii politici a partidului nostru.

Iar această proiecție luminoasă spre viitor înseamnă locul pe care îl va ocupa acest județ în ierarhia viitorului cîncinal, cînd producția sa industrială va crește cu peste 61 la sută față de 1975: producția de utilaje va spori de 2,5 ori, cea de oțel brut de 8 ori, industria electronică de 5 ori, producția de carne de 2,2 ori, cea de produse lactate cu 40 la sută, și așa mai departe. Un element caracteristic: îmbunătățirea efectivă a repartizării teritoriale a industriei, cu amplasări la Pașcani, Tg. Frumos, Hîrlău.

De asemenea, o atenție deosebită se va acorda în continuare agriculturii. Prin îmbunătățiri funciare, suprafața arabilă va crește cu 4000 ha iar suprafețele irigate vor crește cu încă 25.000 ha. Toate măsurile vor asigura ca producția să fie mai mare în 1980, cu circa 600 milioane lei față de 1975. Pentru dezvoltarea economică și social-culturală a județului se vor face investiții de 15 miliarde lei: 40 noi capacități industriale, 30 agrozootehnice, 18.940 apartamente, 432 săli de clasă, 8.820 m.p. suprafață utilă în învățămîntul superior, 400 noi locuri în cîmine studentesti, 3200 locuri în creșă, 2130 paturi în spitale noi, 2 policlinici... — aceasta înseamnă viitorul apropiat, viitorul pentru care luptăm și la care țîșăm, cîntărind cifre precise, admirînd machete în holul Institutului de cercetare și proiectare, sîcînd cu mintea ceea ce sigur va fi, potrivit celor ce se vor dezvălui și proba în Congresul al XI-lea al P.C.R., în al cărui ajun ne aflăm.

Aurel LEON

Congresul biruinței și-omeniei

Timp de lumini în vatra milenară
Sclipind ca un incandescent oțel!...
Partidul glăsuiește către țară,
Și țara-ncreagă se ascultă-n el.

E ora unui nou popas, înaltă
În care sub drapel desfășurat
Ne rostuiim pe-a cugetelor hartă
Cu-nșlepciune drumul de urmat.

Îndemn fierbinte ne-ncetă ne-așează
Cuvîntul viitorului pe frunte,
Și fiecare pas e zbor de rază
Suind prin timp în purpurii volute.

Să-i fie țării chipul tot mai pur
Străluminat de fiice secundă,
Elan al marilor rodire, involt contur
În care vis și faptă se confundă.

Și ochii noștri înstelați să cinte
În ritmul bucuriei imn de glorie
Acestui țarm străbun, cu vreri ne-nfrinte,
Acestei noi, frenetice istorii.

Timp de lumini pe zarea României,
Sub cel mai cald desfășurat drapel...
Congresul biruinței și-omeniei
Ne toarnă-n braț țările de oțel.

La Suceava

Aici în nord, lângă clarele
ape și clarii munți,
cu gândul mereu mingiuit de cetină,
cu cerul ca un nesfârșit Voroneț
în care solemn te ascuți...

Pe turnuri ochiul istoriei, neadormit
veghind ca pe-un ornic soarele, în tăcere.
Din stînci cuvinte cu zvon de legendă
și vii, neogoite glasuri de arme
sub lumină de stele mrejere.

E trupul și sufletul Sucevei lui Ștefan
una cu trupul și sufletul nostru de-acum,
voce supremă ce-ntr-una ne cheamă,
fauri să-i fim rezidării de țară
Pe cel mai eroic și mai limpede drum.

În codrul bătrîn

Al lumii și numai al lumii să fii
tu, ziditorul de vorbe curate,
glas de pămînt și de soare
al lumii și numai al lumii!...

De cîntec și numai de cîntec cuvîntul
tău pretutindeni sclipind
ca o lumină fragedă pururi
de cîntec și numai de cîntec!...

Ca un dans al mareelor veșnic suind
povrînișuri albastre-n tăcere,
lîngă toate bucuriile și tristețile omului
ca un dans al mareelor.

Acolo, în codrul bătrîn Nemurire numit
sub stelele singelui, ochi de veghe
tu, ziditorul de taine și visuri
acolo, în codrul bătrîn Nemurire...

O stea

Unde voi poposi, unde voi amurgi
pe-acest pămînt al făgăduinței împovărat
cu oase de străbuni mai tari ca timpul
cîntînd și blestemînd prin glasul meu?

Oriunde la fel, oriunde același! aud vocea
vîntului de nord, duh al melancoliei...
Ca pe-o sămînță de preț cu veșnică laudă
țarina fragedă așteaptă îmbrățișarea.

Poate în mugurii dulci, poate în frunza amară
acolo în dansul de verde, pîlpîitor incendiu —
cu toți arborii dimineții în piept,
cu toate amiezile dorului — vilvătaie, pe frunte.

Unde voi lumina, unde voi coase cu umbră
vestmîntul neprihănirii și bucuriei
de-a fi, de-a mai fi chiar și o singură clipă
pasăre și văzduh și legendă, deopotrivă?

Pretutindeni la fel, pretutindeni același! ascult din nou
vocea vîntului nordic, semnul trecerii mele.
În aburii ei iluminîndu-le zăpezilor șoapta
urcă înaltă și calmă steaua cuvîntului.

ORIZONTUL ARTEI C

Adevăr artistic și responsabilitate comunistă

Cel de al treizecilea an de la eliberarea țării, anul în care se desfășoară cel de al XI-lea Congres al partidului, constituie prilejul evaluărilor de perspectivă, al prospectivărilor de viitor, devenite posibile datorită îndeplinirii culturii socialiste. Apare tot mai evident că, fără conștiința reflectată a semnificațiilor umaniste, definind avîntul constructiv al epocii, orice progres material rămîne lipsit de identitate și de sens axiologic. Literatura ca și teatrul, ca și celelalte arte, ca și gândirea teoretică, rîmîn componente esențiale ale spiritualității unui popor, acelea care transformîndu-se în istorie a actului creator, fac așa ca oamenii de pe un anumit teritoriu, indiferent de suprafață, să nu constituie pur și simplu o populație, ci să se definească în mod continuu ca un popor.

Din conștiința conținutului și dezvoltării comune, decurge și importanța socială și responsabilitatea morală a creatorilor de cultură. În sensul acesta, tovarășul Nicolae Ceaușescu aprecia că „un popor e mare prin numărul său, prin forța sa materială, dar poate fi mare și puterile și prin oamenii săi de cultură, de știință, prin ceea ce crează în sfera valorilor spirituale”. Poporul român se definește în istorie mai ales prin aceea că a dat Micria, i-a dat pe Eminescu și Creangă, pe Sadoveanu, pe Blaga, Arghezi, Enescu sau Brăncuși.

Cultura noastră socialistă dezvoltă în condiții noi, printr-un proces conștient urmăriți și ocrotiți cu grijă de partid și de statul socialist, același filon specific al creativității poporului român. Pentru cei care participă la această spiritualitate românească, trăind-o cu întreaga lor faptură, exprimarea fondului comun, transmis din generație în generație și mereu îmbogățit cu date noi, constituie, bineînțeles, un act structural și spontan.

În momentele cele mai importante ale istoriei, în anii de răscruce și de încordare mai ales, relația literaturii, a poeziei, romanului, teatrului, a muzicii și picturii cu realitățile aspre s-a dovedit din cele mai strîine. În acest sens se poate spune bunăoară, că istoria literaturii și cea a artelor, reflectă, la noi, istoria propriu-zisă, istoria politică și socială a românilor.

Cucerirea puterii de stat de către popor a însemnat desigur, unul din momentele cruciale ale contemporaneității noastre. De la creația literar-artistică a războiului la cea a efortului constructiv al poporului descălușat, în tot mai variate nuanțe aflăm încrustată în suflute istoria acestor ani de multiple și esențiale transformări. Zaharia Stancu și Marin Preda, Eugen Jebeleanu, Geo Bogza ca și atîția alți numeroși poeți, prozatori, dramaturgi, muzicieni, sculptori și pictori au intrat în conștiința actualității ca purtători ai noilor idealuri artistice și sociale. Cele trei decenii de creație în anii socialismului exemplifică pe deplin superioara valorificare a actualității. Căci actualitatea, cînd n-o reducem la cotidianul banal, înseamnă, în fond, istorie, înseamnă factori obiectivi, determinanți, înseamnă întâmplări ce ies din co-

mun, tinzînd a schimba radical viața colectivității, influențînd adînc conștiințele. De aceea, pe drept cuvînt, tovarășul Nicolae Ceaușescu i-a numit pe scriitorii „croniciari ai acestor timpuri”, subliniind încă o dată misiunea lor nobilă dar și drumul care duce la asigurarea perennității operelor. Literatura prezentului devine implicit, prin potențarea la scară înaltă a actualității, și literatură a viitorului. Partidul nostru a contribuit în modul cel mai profund la lărgirea orizontului oamenilor de artă, atît direct, prin răsunsetul ideilor și a idealurilor comuniste, cît și indirect, prin efectele practicii sociale care a concretizat sensurile unei filosofii a acțiunii, filosofia celui mai deplin umanism, umanismul socialist. Cultura română contemporană nu se poate înțelege în afara acestui înalt sens care o străbate.

În acest context istoric și spiritual se poate spune că și creația destinată scenelor românești a cunoscut remarcabile împliniri. Creația dramatică afirmată, mai ales în anii următori plenerii C. C. al P. C. R. din noiembrie 1971 în ce privește munca politico-educativă a partidului, reprezintă o orientare profundă spre social, încoronînd și subliniind nuanțat valorile dramaturgiei noastre noi. Mă refer la piese ca **Puterea și adevărul** de Titus Popovici (continînd ardența politică a evenimentelor din Passacaglia), **Un fluture pe lampă**, ca și **Cititorul de contor** de Paul Everac sau la ultimele piese ale lui Andi Andrieș, **Iosif Naghiu**, **Mircea Radu Iacoban (Simbătă la Veritas — premiată la Festivalul de dramaturgie)**, la noile piese ale lui Ion Băieșu și **Corneliu Leu (Femeia fericită)**, constituind un binevenit exemplu al angajării etice reflectată în resorturile atît de schimbătoare și de adînci ale complicatei vieți de familie). Examinînd aceste lucrări, tinzînd seama, de asemenea, de valorile noii dramaturgii istorice datorate mai ales lui Horia Lovinescu (**Petru Rareș**), Mihnea Gheorghiu sau Paul Anghel, putem vorbi cu îndreptățire de un drum ascendent pe care creația dramatică românească l-a parcurs în ciuda opiniilor contradictorii minimalizatoare.

De curînd, forurile scriitoricești au subliniat valoarea unor lucrări dramatice ale anului 1973, premiînd piese fie tipărite în volume fie reprezentate pe diversele scene ale țării. Apar astfel, puse în plină lumină, lucrări datorate lui D. R. Popescu, Ion Băieșu (**Chițimia**) sau Mircea Radu Iacoban (**Simbătă la Veritas**), piesele lui Andi Andrieș din volumul **Interludiu** (Ed. Eminescu), un scenariu cu deosebite valențe analitice ca **Intr-o singură seară** de Iosif Naghiu sau pomenita lucrare a lui Corneliu Leu, **Femeia fericită**. Dacă la aceste enumerări caracteristice mai adăugăm operele semnate de Paul Everac și D. R. Popescu distinse cu premii la „Festivalul dramaturgiei originale” din august, avem în față schița unor realizări care reușesc să pătrundă cu acuitate în lumea gîndurilor și a inimii contemporanilor noștri. Nu încercăm a stabili aici, firește, o legătură directă și mai ales, una restrictivă privind valoarea exclusivă a cărților sau pieselor premiate. Oricînd se pot cita lucrări de interes verificat, unele chiar de prestigiu, care, dintr-un motiv sau altul, nu au fost incluse vreodată pe o listă a distincțiilor acordate de un juriu oarecare. Totuși, nu este în afara adevărului faptul că, în acest an al sintezelor,

anul celei de a treizecea aniversări a Eliberării, anul celui de al XI-lea Congres al partidului, criteriile de apreciere au funcționat și în presă și în lucrările diverselor jurii într-un chip ce reflectă adevărurile tuturor camerunilor. Și atunci observăm că, între piesele atît de diverse ca tematică și subiect cum sînt și acelea ale autorilor amintiți există ceva comun, există o înrudire. E vorba de opere ce ni se adresează direct, luminînd răspunderile pe care le purtăm pentru împlinirea marilor adevăruri ale oamenilor, ale tuturor oamenilor, începînd cu cei care ne sînt mai apropiați, față de care răspunderile acestea dobîndesc o sporită pondere.

Permanențele umane se întretaie aici cu sensurile cotidianului care devine sau poate deveni istorie. În structura imaginii artistice aflăm astfel contopite amănuntul imediat, dar sugerat de sensuri majore și aceste sensuri înseși, definind istoricitatea prezenței și a aspirațiilor Omului. În fond, totul devine o chestiune de perspectivă, de scrutare a vieții dincolo de aspectele ei epidermice. Și atunci, ne dăm seama că, operîndu-se o veritabilă selecție între amănuntul revelator de adevăr și superfluitatea naturalistă, opera de artă reușește să comunice, deci să impresioneze sau să promoveze lucidă meditație, să însuflețească, să dezvăluie împreună cu **Adevărul — Frumosul și Binele**, exercitînd cea mai profundă influență asupra semenilor. Atunci, un detaliu, un cuvînt ori un tic oarecare al unui personaj, o vorbă care stîrnește rememorări încărcate de tirzia remușcare, ca a eroului care face caz de activismul său cîștit dar dur (**Puterea și Adevărul**); un surîs amar și lucid, ca al personajului central din **Virsta zero**; un gest stîngaci și o frază repetată (de pildă: „Să bem pentru poezie”) din **Simbătă la Veritas** — toate acestea nu se mai referă la niște personaje doar „colorate” de autor. Toate acestea cheamă același gînd, aceeași întrebare care nu este a unui individ oarecare, ci a omului în stare să se confrunte în chip responsabil pe sine cu istoria, cu existența, cu umanitatea. Sorgința comună a acestor gînduri în piesele și exemplele noastre este responsabilitatea comunistă detectabilă în gama de semnificații atînsă de dramaturgii-creatori.

N. BARBU

Funcția formativă a idealului

Artele plastice au însemnat întotdeauna, chiar de la începutul lor îndepărtat, o prefigurare a acțiunii umane, o finalitate ideală a formei oricărei valori în cadrul civilizației. Ca atare, arhitecții, pictorii și sculptorii, decoratorii, au obiectivat, în operele lor atît de diverse ca gen și personalitate, o prospectivă continuă a universului afectiv în forme materiale, sensibile, de o expresivitate sau putere de sugestie optimă. Artiștii plastici produc o umanizare culturală a lumii prin intermediul activ al sensibilității lor creatoare în modelarea realității, prin cuprinderea scopului sau idealului propus în forma realizată material a obiectelor civilizate.

În plan figurativ, imaginea pe care omul a făurit-o despre sine, mai frumoasă, mai urîtă,

sau așa cum
bui să fie
roică, tragi
ționează
noastră și
ceastă lum
de fantezia
tăie cel ma
cel mai
deci cel m
bil patrimo
mat, ca și
jul general
plastice, co
ducere și
Brăncuși,
Irimescu s
voie de un
muzicii lui
reclor plasti
rect integ
unci perso
său de via
giei filosof
ce proprii
forță și răs
lui plastic
cația gestic
mișcarea s
de astăzi.

Umanism
și artiștilor
concret-isto
formării pe
drul revolu
unei comun
care a fost
mă de expl
câte om ș
ta, înstrăin
că, procesul
ligenței crea
cial-istorică
ții socialist
voltate este
prin funcți
mice, politi
ce, care de
ei. Acesta
logic și crit
tudinale în
diversificat
conștiință
esteticul și
te. Variet
culturii pla
astăzi își r
unitatea pr
țiilor esteti
individuale
specifică a
șă socialist
nitar ca as
națiuni.

Fantezia
avîntată ar
care și de
tea socială
re de frum
prinde lum
tiri cu tru
bîndit, pr
nunci nem
prin lupta
cu hățșul
plește greu
pe malul a
pe schimbă
unde-l aș
valurile. N
navigatori
drum fără
vor ajunge
nei arte ma
părtat și d
drumul de
continente
nesc, artisti

Gheorghe I

CONTEMPORANE

este, ori ar tre-
truchiparea sa e-
sau comică, ac-
de autocu-
modelare. Toată a-
vastă, plâsmuită
creatoare, consti-
concret senzorial,
alpabil și vizibil,
i universal vala-
iu estetic, expri-
muzica, în limba-
aman al motivelor
unicabil fără tra-
ră traducători.
Tuculescu, Jalea,
Baba nu au ne-
interpret. Aidoma
nescu, eoul ope-
se adresează di-
lumi, în numele
lității, al idealului
, integrat axiolo-
e, cec și esteti-
ui popor. Marea
undere a artistu-
curge din impli-
sale poetice în
re mâine a lumii

socialist apare
noștri ca ideal
e determinat al
sonalității, în ca-
nator de viață al
lăți sociale, din
tirpată orice for-
tate a omului de
odată cu aceas-
ea față de mun-
generator al inte-
oare. Practica so-
făuririi societă-
multilateral dez-
reptat înobilată
echității econo-
l de drept și eti-
rge din structura
e bilanțul ideol-
ul aprecierii aș-
adruul multiplu
fenomenului de
socială din care
rtisticul fac par-
ea fenomenului
ce românești de
lizează dialectic
confluența intui-
particularizate,
în formularea
ui ideal de via-
tate comunistă, u-
rație a întregii

rtistică cea mai
în punct de ple-
rijin în realita-
ființei creatoa-
Artistul își des-
proprie plu-
talentului do-
renunțări și
urisit de grele.
sine însuși și
adurii. Își cio-
și duc luntrea
ui ocean de a-
re ale fanteziei,
tă vinturile și
unul din acești
și propune un
oarcere. Puțini
elul dorit, al u-
Oricât de înde-
cunoscut ar fi
operii de noi
sufletului ome-
descoperitor nu-

trește speranța unei întoar-
ceri fericite spre casă. El se
visează victorios în încercarea
temerară, aducând spre seme-
nii săi o încăleătură strălu-
citoare de comori pe care să
le depună pe malul de unde
a plecat. Orice corabie a fost
cioplită din trunchiurile unei
păduri, de pe un pământ anu-
me, orice artă adevărată se
desprinde din ființa spiritua-
lă a unui popor și vine s-o
îmbogătească. Oricât de în-
drăzneț și de neașteptat ar
fi drumul fanteziei creatoa-
re el are o finalitate mor-
rală în întoarcerea spre rea-
litate a vieții aceluia popor al
cărui reflex estetic este.

Fantezia creatoare are dato-
rii funciare față de realitatea
de la care a învățat legile
zborului, libertatea. Îmbogă-
țit, mai strălucitor și frumos
în mărima sa spirituală s-a
simțit mereu acel popor care
a știut să-și înzestreze bine
artiștii cu pinzele fanteziei
creatoare și curajul căutării
unor orizonturi noi. Revolu-
ționarea societății a însemnat
mereu și descoperirea unor
zone de mare frumusețe ale
spiritualității și sensibilității
omenești. Pentru navigatorii
talentați și plini de fantezie
ai artelor românești de astăzi
Programul partidului comu-
nist este o hartă clară și vas-
tă pe care se deslușesc punc-
tele luminoase ale viitorului.
scopurile și idealurile omului
nou, repere care pot deveni
fapt artistic, fapt spiritual
plastic.

Radu NEGRU

Repere la tema actualității

Vom începe cu o constata-
re: **filmul de actualitate**
tinde, în sfârșit, să-și găsească
locul firesc pe care tre-
buie să-l ocupe în cinemato-
grafia noastră. Constatarea se
bazează mai întâi, pe cifre.
Simpla listă a filmelor pro-
duse în ultimii trei-patru ani
arată următoarele: în 1971
s-au produs doar două filme
de actualitate: **Așteptarea** și
Frații; în 1972 patru: **Zes-
trea**, **Drum în penumbră**, **Pen-
tru că se iubesc**, **Explozia**; în
1973 și 1974 am vizionat nu
mai puțin de zece filme de
actualitate: **Parașutiștii**, **Drag-
ostea începe vineri**, **Despre o
anume fericire**, **O sută de lei**,
Vifornița, **Trecătoarele iubiri**,
Proprietarii, **Trei scrisori se-
crete**, **De bună voie și nesilit
de nimeni**, **Tatăl risipitor**. Si-
gur, cantitatea nu-i întotdea-
una un criteriu esențial, mai
ales în artă, dar, în cazul de
față, fără un număr mare de
filme de actualitate ar fi greu
să pornim o discuție despre
calitatea cinematografiei noas-
tre, despre rolul ei esențial

în formarea conștiinței omu-
lui contemporan. Cineva spu-
nea, și avea dreptate, că din
cele douăzeci și cinci de fil-
me câte producem anual,
douăzeci ar trebui să fie de
actualitate. Căci numai prin
filme care exprimă realitățile
noi, caracteristice, transfor-
mările mari din viața socială
și conștiința oamenilor, cine-
matografia noastră se va pu-
tea înscrie, cu voce proprie,
în contextul celor mai dez-
voltate școli naționale și-și
va deschide drum pe ecranele
lumii. În cuvântarea rostită
la întâlnirea cu membrii Con-
siliului Asociației Cineaștilor
(aprilie 1974), tovarășul
Nicolae Ceaușescu sublinia
rolul important pe care îl
are cinematografia în ridicar-
ea nivelului cultural al mas-
elor, în realizarea programu-
lui partidului de făurire —
odată cu edificarea societății
socialiste multilateral dezvol-
tate — a omului nou, în dez-
voltarea conștiinței socialiste,
care este o condiție primor-
dială a progresului general al
societății. Vorbind despre în-
noirile permanente care au
loc în societatea noastră, des-
pre faptul că partidul acțio-
nează continuu pentru perfec-
ționarea tuturor laturilor ac-
tivității economico-sociale, se-
cretarul general al partidului
lui a spus: „Aș dori ca și ci-
nematoграфия noastră — în
general arta noastră — să fie
mai sensibilă la aceste procese
și preocupări, să se străduias-
că să le prezinte într-o formă
cât mai convingătoare, mai e-
locventă, atât din punct de
vedere al conținutului, cât și
al formei artistice... Artă, in-
clusiv cinematografia, trebuie
să contribuie nu numai la re-
darea a ceea ce se realizează
— aceasta ar desigur o mare
importanță — dar și la rele-
varea perspectivei, contribu-
ind la crearea unui anumit
mod de gândire și înțelegere
a dezvoltării viitoare, a po-
ziției noului în societatea pe
care o edificăm”.

De aici, de la asemenea ce-
rințe, trebuie pornită orice
discuție despre calitatea fil-
melor de actualitate, conju-
gând considerațiile critice cu
constatările despre cantitate
făcute la începutul acestor
rânduri. În mod curent, spun-
eam că este de actualitate
orice film care corespunde
gândirii și sensibilității con-
temporane. Observația este pe
cât de adevărată, pe atât de
generală. Actualității i se mai
conferă și un alt sens, mai re-
strâns, mai exact, de **realitate
imediată, de prezent** și numai
această accepțiune o avem în
vedere acum când acordăm
calificativul de actualitate a-
unor producții ale studiourilor
bucureștene. Lucrările pe care
le-am citat, selectate după
acest restrictiv dar drept cri-
teriu, sînt hotărîtoare pentru
configurarea profilului actual
al cinematografiei românești.
Vom reține, aici, câteva dintre
ele. În 1972, cînd apărea, **Ex-
plozia** lui Mircea Drăgan sur-
prindea prin ineditul pe care
îl aducea în practica elabo-
rării scenariului, dar și prin
faptul că marca o atitudine
nouă a regizorului, aplecarea
sa către o temă de actualitate.
Dominanta filmului este eroi-
smul, capacitatea de jertfă,
spiritul de sacrificiu al oame-
nilor, stăpînirea de sine și
puterea de a se organiza în
situațiile cele mai dificile, în
momente-limită, cînd nu e
vorba numai de viața lor, ci
de viața a zeci de mii de oame-
ni și de bunurile unui înt-
reg oraș. Personajul inter-
pretat de Gh. Dinică, excep-
țional om din mulțime deven-
înd erou de bunăvoie și ne-
silit de nimeni, este un expo-
nent al eroismului maselor, o
expresie sintetică a acestora,
unul din cei mai izbucniți eroi
al filmelor noastre de actua-
litate. Întrebîndu-ne apoi, în
ce constă actualitatea filmu-

lui **Zestrea** (Letiția Popa),
vom vedea că oamenii des-
pre care vorbește sînt dintre
noi, oameni de azi. Dar, nu
numai de asta, ci mai ales
pentru că oamenii aceștia —
unii dintre ei sînt exponenții
unei morale noi și luptă pen-
tru impunerea acestei morale.
Există în film o discuție des-
pre **al nostru** (și aici trebuie
căutată și explicația metafo-
rei din titlu), o discuție care
tranșează ferm opoziția mora-
lă dintre cele două femei, Li-
via și Lola. Livia spune **al
nostru** cu o generozitate lar-
gă caracteristică omului nou
care-și înțelege sensul prop-
riu numai prin sensul so-
cietății căreia aparține. Lola
se autoelimină moralmente
din această societate nu atît
prin faptele sale (care în ul-
timă instanță ar putea fi gre-
șeli reparabile) cît prin felul
cum și le înțelege și cum în-
țelege sensul societății. Ea
spune: „Soțul meu le înde-
plinește planul”. Cine poate
spune le nu e capabil să spună
al nostru.

În **Trei scrisori secrete**, Pla-
ton Pardău și regizorul V.
Calotescu abordează, de ase-
menea, o problemă de strictă
actualitate: pe fundalul de
realități dinamice al unui
șantier naval au loc confrun-
tări viguroase care pun față
în față adevărul și minciuna,
carierismul și spiritul poetic,
abuzul de putere și forța co-
lectivului. Filmul e populat
de personaje convingătoare, u-
nele pitorești, elemente ale u-
nui peisaj uman surprins cu
exactitate. Regizorul și auto-
rul imaginii (Nicu Stan) au
reușit să surprindă atmosfera
specifică, de muncă, de încor-
dare, de optimism general, a
unui șantier, dar și să înt-
greze acestei atmosfere ideea
forței și sănătății unui colec-
tiv uman sudat printr-un
ideal comun. Într-un aseme-
nea colectiv, conflictele de
genul celui pe care se axează
filmul, chiar dacă nu pot
fi evitate, au inevitabil, o re-
zolvare judicioasă, dreaptă.
Făcînd o asemenea demon-
strație, **Trei scrisori secrete**
ne spune adevăruri care sînt
ale noastre.

Cele de mai sus sînt numai
cîteva repere la tema actuali-
tății, temă care reține tot mai
frecvent și mai intens aten-
ția cineaștilor noștri. O pri-
vire analitică asupra ansam-
blului activității cinematogra-
fice din ultimii ani ne poate
oferi constatarea că și
în acest domeniu creației
și-au însuși programul
partidului de îmbunătățire a
activității ideologice ca pe un
document de importanță fun-
damentală care consemnează
mutațiile petrecute în univer-
sul spiritual al societății noas-
tre socialiste.

Ștefan OPREA

Dimensiunile muzicii

Oricît de fugară ar fi pri-
virea asupra peisajului muzi-
cal contemporan al țării noas-
tre, ea nu duce decît la des-
lușirea unei evidente reali-
tăți: condițiile spirituale și
materiale hărăzite creației și
interpretării muzicale cît și
muzicologiei au făcut posibi-
lă o activitate muzicală fără
precedent.

Conștiința că — așa cum
se spune în proiectul de Pro-
gram — „operele de artă au
menirea de a înfățișa cît mai
fidel, în limbajul lor propriu,
realizările, preocupările, aspi-
rațiile, gândirea și simțirea
maselor largi populare”, mu-
zicienii noștri au creat valo-
roase lucrări în genurile mu-
zicii cu text și în cel core-
grafic, lucrări care, datorită
limbajului muzical accesibil,
textului literar sau elocvenței
desfășurări coregrafice, au pu-
tut transmite lesne mesajul
lor. Corurile lui I. D. Chires-
cu sau ale lui D. D. Botez, o-
peretele lui G. Dumitrescu, o-
peretele lui Fl. Comișel, ora-
toriuul lui Sigismund Toduță,
baletetele lui M. Chiriac, liedu-

Constantin PILIUȚĂ :

„Grivița '33”

rile Feliciei Donceanu se în-
scriu în acel repertoriu valo-
ros al vieții noastre muzicale,
repertoriu care, ogîndind nu-
anțat viața, rememorînd cu e-
moție fapte și figuri din trec-
cut, evocînd legende sau in-
cîntînd la acțiune, constituie
un puternic mijloc de forma-
re a conștiinței comuniste și
implicit, de dinamizare a ne-
întreprinse lupte pentru fău-
rirea viitorului.

Muzicii i se cere a fi mai
mult decît un mimesis al di-
namismului contemporan. Cu
capacitatea ei de generaliza-
re și de abstractizare, muzica
poate și trebuie să contribuie
la formarea concepției despre
lume și despre viață și în
crearea forței afective care o
aureolează și o susține. Ma-
rile genuri sonato-simfonice,
adesea eronat considerate ca
mai favorabile unei arte ab-
stracte, dau posibilitate mu-
zicienilor de a-și defini pozi-
țiile, de a-și mărturisi **Wel-
tanschauung-ul** și a ogîndi eli-
matul spiritual al societății
noastre. Concertele lui P.
Bentoiu și D. Capoianu, simfo-
niile și cvartetele lui W. Ber-
ger, sonatele lui S. Toduță,
atît de diferite ca stil, atît
de diverse ca imagini, atît de
personale ca scriitura au to-
tuși comun profundul uma-
nism ce se degajă dintr-o mu-
zică funciar românească. A-
vînd rădăcinile adînc înfipte
în tradiția artistică a poporu-
lui, în spiritul înnoitor al so-
cialismului, asemenea creații
românești pot purta, și poar-
tă, departe în lume, gîndul,
sufletul și mesajul poporului
nostru. Un oratoriu ca „Mio-
rița” de S. Toduță, o operă
ca „Hamlet” de P. Bentoiu,
un concert de violoncel de A.
Vieru, un cvartet de W. Ber-
ger, recomandă în lume gra-
dul de maturitate spirituală
și de sensibilitate artistică al
unui popor care, pe plan po-
litic, își cinstește numele cu
atîtea inițiative generoase.

Statutul muzicii pare a su-
feri radicale transformări da-
torită revoluției științifice și
tehnice, care, creînd noi mij-
loace de emisie și transmite-
re, oferînd noi criterii de
structură, deschizînd noi per-
spective în analiza fenomenu-
lui muzical și descoperînd noi
implicații ale muzicii în viața
omului, provoacă mutații în
structura limbajului, în arhi-
tectonica sonoră, și în practi-
ca socială a muzicii confer-
rîndu-i astfel funcții noi. Rit-
mul schimbărilor este verti-
ginos. Secolul al XX-lea a
fost și este martorul nume-
roaselor transformări și chiar
al unor mutații radicale. Altă
dată asemenea schimbări im-
plicaau multe decenii sau chiar
secole întregi. Așa cum în-

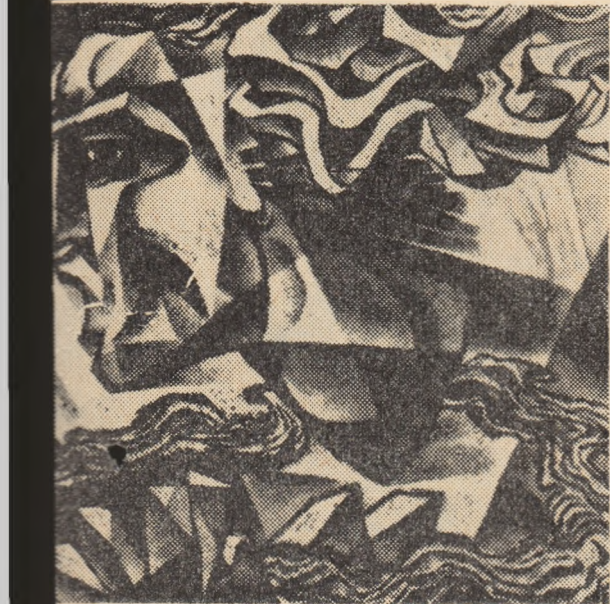
tr-un secol am anulat deca-
lajul între cultura noastră
muzicală și cea a țarilor cu
tradiție milenară, în prezent,
datorită unei generații for-
mate temeinic la școlile crea-
te în anii socialismului, ne
afîm prezenți și apreciați în
rîndurile avangardei interna-
ționale cu lucrări semnate de
A. Vieru, T. Olah, St. Nicu-
lescu sau Aurel Stroe, compo-
zitori care-și propun teh-
nici noi, structuri noi, rămî-
nînd fideli însă „pattern”-ului
funciar muzical și afectiv ro-
mănesc.

Evident, nu lipsesc nici ex-
perimentele hazardate, unele
poate nesincere, altele de-a
dreptul teribiliste și gratuite.
Tînăra generație este însă că-
lăuzită de acel precept enes-
cian al abordării tuturor teh-
nicilor noi, al mulării arhi-
tecturilor după necesitățile
combustiei interioare și ale
viziunii proprii, dar păstrînd
mereu pecetea originară a
spiritului românesc. În acest
sens am cita compozitorii Cor-
neliu Dan Georgescu, Anton
Zeman și Mihai Moldovan
care se arată preocupați de
valorificarea unor modalități
de exprimare sau a unor pro-
cedee de structură din stră-
vechea comoră a artei popu-
lare îmbinînd astfel moder-
nul cu arhaicul.

Schițînd sumar cîteva as-
pecte ale culturii muzicale, să
consemnăm și saltul calita-
tiv al muzicologiei. În afara
nenumeratelor lucrări de isto-
rie și de tehnologie muzi-
cală, care ajută procesului de
dezvoltare a activității muzi-
cale (monografii, tratate, bio-
grafii romanțate, studii etc.)
au apărut cîteva lucrări cu
care ne deschidem drum în
circuitul internațional. „Paleo-
grafia bizantină” de I. D.
Petrescu, Studiile de etnomu-
zicologie ale lui G. Ciobanu,
rigurosul „Hronic al muzicii
românești” de Oct. L. Cosma
sînt lucrări ce depășesc zona
de interes național. De ase-
menea, ilustrative pentru con-
cepțiile științifice, confirmate
de un artist-practician, căr-
țile lui Pascal Bentoiu („Ima-
gine și sens” și „Deschideri
spre lumea muzicii”) vin să
arate lumii pertința gîndirii
estetice românești.

Cu asemenea izbuciri în do-
meniul creației și al muzico-
logiei, privim cu încredere
viitorul, fiind siguri că mu-
zicienii noștri — așa cum se
recomandă în proiectul de
Program — vor ști „să fău-
rească noi opere valoroase ca-
re să îmbogățească patrimo-
niul culturii noastre socialis-
te și tezaurul culturii uni-
versale”.

George PASCU

„Victorie”

SCENCO :

Destine exemplare

— „Ce făceam (eu, noi toți) în ziua de 24 aprilie o mie nouă sute cincizeci și nouă? Au trecut numai cincisprezece ani de atunci, de la această dată, luată (întimplător) din calendar: cincisprezece ani ajung unui nou născut să devină adolescent. Dar ce făceam, la urma urmelor (eu, noi toți), în ziua aceea, de care ne desparte un nou-născut oarecare devenit — sub ochii noștri — adolescent? Dacă ziua nu e legată de un anume eveniment particular, foarte puțin ar putea răspunde. Și simplitatea întrebării șochează totuși, ca o mare descoperire.”

Chiar dacă șocul nu poate echivala cu acela al unei mari descoperiri, întrebarea — unealta de lucru a reporterului — conține cheia profesiei de credință a autorilor unei pasionante cărți*). După George Sidorovici (cu **Oameni și munți**) și Grigore Hisei (**Periplu moldav**), spre a aminti cele mai recente apariții, Ion Beldeanu și Alexei Rudeanu (un poet și un prozator) vin cu o imagine à rebours a nordului Moldovei încercând, prin variate tehnici narative, „o posibilă biografie a ținutului — cu adevărat tabulos — din nordul țării”, surprinzând prefăcările petrecute în ultimele trei decenii. Eroii acestor reportaje, ne asigură de la început autorii, „sînt — prin faptele remarcabile din existența lor — posesorii unor destine memorabile și exemplare”.

Deși senzaționalul este căutat cu premeditare și ostentativă insistență, trama rămâne, cu puține excepții, în limitele normalității și eroii acceptă foarte greu, sau deloc, să creadă că sînt eroi. Ei apar, mai degrabă, ca executorii unor misiuni nobile, constructive pe care le îndeplinesc cu responsabilitate, indiferent dacă în joc este destinul individual sau destinul unei colectivități. „Ridicînd pinzele timpului” reporterii tind și reușesc deseori să ajungă la acele resorturi intime ce determină opțiunea sau acțiunea unui om. Se demonstrează încă o dată că un reporter trebuie să aibă nu numai „condei”, el trebuie să fie, la nevoie, psiholog, medic, economist și, în orice caz, un bun diplomat în fața unor oameni ce se lasă greu descifrați sau a altora care, obișnuși cu gazetarii, spun fraze învățate pe de rost. „Intervievat la locul de muncă, omul e tentat să debiteze Jozinci. Îl întrebi dacă-i place să călătorească, el îți turuie despre plan. Îl provoaci la o discuție despre pasiunile sale extraprofesionale, el îți spune ce a auzit în ultima ședință de sindicat!” (Alexei Rudeanu). Și apoi, destinele exemplare dintr-o regiune devin, la un moment dat, locul de pelerinaj al reporterilor, încît este explicabil ca și interviuarea să folosească „trucuri gazetărești”. O paranteză: am rămas uimit odată, cînd, nici nu intrasem bine în casa unui astfel de personaj și acesta a și început să-și spună lecția. Omul își scrisese două pagini de amintiri, le învățase pe de rost (cineva i-a pus la punct acordurile gramaticale) și... le povestea la momentul oportun.

Mulți dintre eroii lui Alexei Rudeanu și Ion Beldeanu au deja o anume notorietate (Constantin Colibaba — olarul de la Rădăuți, cronicarul Toader Hrib din Arbore, cei doi șefi de echipă care au lucrat la tunelul Aluniș etc.), de care, spre meritul lor, autorii nu fac abstracție, dimpotrivă, o pun în balanță, o discută, spre o eventuală redimensionare.

Tehnica este a reconstituirii și nu a surprinderii instantanee. În acest sens, reporterii se folosesc nu numai de „depoziția” martorilor oculari ci apelează la documente (scrisori, pagini de jurnal, decupaje din ziare) spre a da o imagine veridică și quasi definitivă. Unele texte capătă alură de povestire sau nuvelă cu o bogată substanță epică, trecută prin filtre narative de cea mai bună calitate. O paranteză sub pămînt (de Alexei Rudeanu) surprinde în stilul acroșant, de o anume direcțitate, al autorului din Focul rece sau Ultimul Monac, evoluția unui inginer de mine, fost rugbist în lotul național, de la experiența traumatizantă a debutului în meserie pînă la înțelepciunea vîrstei mature a practicianului sigur pe deciziile sale. O întimplare (de Ion Beldeanu) reconstituie într-o manieră nelipsită de suspens aventura unui țaran-ostaș care, dat dispărut în timpul unei ambuscade, reapare acasă la patru ani după terminarea războiului...

În genere, la Ion Beldeanu este evidentă tendința „de a scrie literatură”, autorul căutînd metafora și simbolul, poetizînd, pe cînd textele lui Alexei Rudeanu par spontane, neelaborate. Din unirea acestor extreme rezultă o carte echilibrată ca problematică și „scriitură”, autorii completîndu-se și compensîndu-se reciproc. Trebuie observat că, lingă pagini de subtilă analiză psihologică, de mărturisire sinceră, neviată de ticurile reportericești, stau destul de multe în care întrebarea șablon, fraza epatant-retorică, prețiozitatea nu au putut fi evitate. Dincolo de acestea, însă, **Destine din nord** propune o sumă de destine exemplare care, contribuînd într-un mod sau altul la edificarea noilor dimensiuni ale Țării de Sus, și-au edificat propria lor dimensiune.

Nicolae TURTUREANU

*) Ion Beldeanu, Alexei Rudeanu: **Destine din nord**, editura „Junimea”, 1974.

Alarmanta dispariție a personajului în pagini contemporane ale literaturii occidentale nu pare a fi cu totul străină de o anume standardizare a valorilor în perimetre existențiale în care, ca o inevitabilă consecință, și relația om-istorie cunoaște un important indice de sofisticare. „Omul unidimensional” invocată de H. Marcuse, este o realitate; pierzîndu-și dimensiunea critică, acesta nu rămîne apt decît pentru o integrare al cărei efect, la limită, îl constituie anularea personalității umane. Abstras procesului istoric, individul cantonează în zone de viață abstrase și ele unei autentice problematice umane. De unde, aistoricitatea amintitei literaturi. Reversul îl reprezintă tocmai o literatură osmoitic relaționată istoric, aceasta dînd vitalitate personajelor și autenticitate temelor. Fapt care nu implică însă și un transfer de procedee. Altfel, vorba lui Caragiale „la ce-ar mai servi poezii, dacă n-ar face decît să repete povestirile istoricului”?

În ce privește literatura română, fapt este că ea a vădit permanență, ca și întreaga noastră cultură, o înaltă conștiință istorică. Este vorba practic de o literatură care, atunci cînd nu-și alege personajele direct din istorie, le proiectează semnificativ în cuprinsul acesteia. Să-i numim, în primul caz, pe Negruzi și Sadoveanu, în al doilea — pe Rebreanu, cu al său Ion minț parod să ilustreze, împreună cu Daria al lui Zaharia Stancu, o anume pagină de istorie, pe Alecsandri și Haiducii, pe Davilla (cu al său iubitor Rumân Grăie din Vlaicu Vodă, expresie simbolică a abnegației și spiritului de sacrificiu al poporului), pe Camil Petrescu cu Jocul leilor, pe Marin Preda, cu Morometii etc. Acest transfer, din istorie în literatură și din literatură în istorie, este ilustrat de o bogată galerie de personaje, prin care parcurgem, cu particulară vibrație, devenirile în timp ale unui popor, nu o dată nevoi să fim într-o mină sărbie, în timp ce cealaltă apăsă fierul plugarului în pămîntul țării, dădînd de rod. Sensul, după cum se știe, se constituie numai pentru om, în și prin praxis și istorie. La interfeșta dintre au fost pămîntul cele mai reprezentative pagini ale literaturii noastre.

Este o tradiție care s-a spus, în mod habîntos, că...

De remarcat în plus faptul că, din cînd, chiar și dincolo de ceea ce numim roman istoric, a existat și există o puternică prezență a istoriei în cele mai bune pagini de proză și în cele mai bune piese de teatru ale literaturii noastre în aceeași măsură, dincolo de ceea ce numim roman sau teatru politic, definitorii valențe ale politicii sînt date multe alte lucruri din literatura noastră contemporană. Într-un fel este și firesc să fie așa, politicul, după cum remarcă și John Gessner în „Formă și idee în teatrul modern”, devenind adînci o trăsură etică a existenței omenice. Din care perspectivă, opțiunea în fața solicitărilor vieții oferă pentru fiecare dintre noi posibilitatea unei plene anajări în efortul construcției unei so-

Personaj și istorie

cietăți care imbină în mod armonios stimularea creativității și afirmarea personalității cu hotărîta emancipare a maselor. Conflictul unei opere literare capătă, în acest caz, sensul unei puternice tensiunii afective, implicînd responsabilitatea față cu destinul istoric al poporului din care faci parte și nu în fața căruia dai seamă prin faptele tale de zi cu zi. Demers care are drept fundament obiectiv „sarcina de a înlocui dominația relațiilor și a occidentalului asupra indivizilor, prin dominația indivizilor asupra occidentalului și a relațiilor”. Sarcină care, după Marx, coincide cu aceea de „a organiza societatea pe baze comuniste”. De unde perspectiva unei destin uman energetic și un altor anterior, inevitabile sau evitabile, alienări. Prilej de construcție dramatică, ilustrabilă cu personaje din romane ale lui Al. I. Rudeanu sau Oana Ștefanache. Aspirația la demnitatea de conștiință a epocii literare se cunoaște în piesa „Puterea și adevărul” de Titus Popovici sau în romanul „Anotimpul posibil” al lui Al. Simion, remarcabile definiții ale relației personaj-istorie, transmise în spiritul unei puternice intercondiționări.

Există, așadar, problema surpinderii plene a existenței, pe dominația unei sporite responsabilități umane, a unei lucide angajări a individului, confruntat cu solicitări diverse, uneori dilematice. Aspect care impune o viziune dialectică, în conformitate cu care s-ar mai putea aduce un spor de clarificare intens discutatului concept al realismului, considerat recent, de tot mai mulți, drept criteriu axiologic. Sensul ar fi al unei necesare opțiuni, dincolo de care abia ar fi de lămurit felul în care această opțiune implică individualitatea stilistică drept condiție a valorii estetice. Tendința de a compensa ceea ce, după unele prejudecăți, ar constitui „inevitabilă” ariditate a dimensiunii politice a literaturii, fie prin pitorescul peisajului uman („Paradisul pentru o

mie de ani” de Romulus Guga), fie prin alunecări în senzațional („Ciudata mișcare a inimii în aprilie” de Platon Pardău) apare în ambele cazuri ca o precauție excesivă. Mai ales că valoarea respectivelor romane trebuie căutată nu în vreun căutat efect colateral, ci în gradul de autenticitate al dramaticei intercondiționări om-eveniment istoric. În același plan, absorbirea schematică, în cîmpul realităților literare a unor aspecte curente ale contemporaneității — e cazul, de pildă, al unor ilustrative scene de muncă, filmate pe viu, în diferite spectacole TV. — poate fi depășită numai prin eliminarea locurilor comune și prin afirmarea unei viziuni proprii, capabile să potențeze sensuri și să deslușească, în cotidian, pecetea istoriei, punînd-o elocvent în valoare. Fapt care presupune nu explicitate demonstrativă a sensului, nu decuparea analitică a acestuia, ci afirmarea artei ca gest sintetic integrator, apt să redea viața în toată bogăția de aspecte a acesteia, nu o dată contradictorii, dar nu mai puțin definitorii. Or, o literatură realistă nu poate să nu confirme acest elementar adevăr. Fierce, nu prin demersuri deductive, ci prin argumentul inductiv al personajelor, care funcționează ca valori structurate de practica socială, menite, la rîndul lor, să o restructureze pe aceasta. Punct în care se cuvine recunoscută o anume autonomie a realităților artei în raport cu realitățile social-istorice pe care le exprimă. Pentru că, după cum spunea Călinescu, „un erou de roman este o abstracție dacă nu se explică istoricește, dar e o fantomă, dacă nu poate trăi decît într-un singur nunt al istoriei”. O mai clară fundamentare din perspectivă dialectică a relației personaj-istorie nici că era cu putință, ea înscriind realismul în perimetrul unor exigențe care-l fereste de orice, oricînd posibil, unilateralizări. Și angajînd astfel în plan estetic, unicatul practicii, în continuitatea și permanențele istoriei.

Perspectiva istorică — iață așadar o trăsătură distinctă a culturii noastre, superior încorporată în viziunea programatică a documentelor de partid, privind edificarea conștiinței omului creator de istorie. În acest sens, după cum arată proiectul de Program al partidului, „Literatura și arta trebuie să-i ajute pe oameni să privească mureu înainte, să le dea o imagine înflăcărată a perspectivei istorice, să prefigureze schimbările viitoare ale societății, să însuflească masele populare, tineretul patriei noastre la fapte mărețe, închinare visului de aur al omenirii — comunismul”.

Context în care actualitatea de zi cu zi devine un spațiu social situat în prelungirea firească a cotelor majore ale existenței. Dînd astfel vieții, sub toate ipostazele ei, șansa unei depline și semnificative unități, sub semnul multilateralei creativități.

Personaj și istorie înseamnă, în fond, realism și opțiune.

AL. I. FRIDUS

ION SEGĂRCEANU

cintec pentru slava țărîmului

Tu, fiica mea,
nalbă cu suflet îmbătat de azur,
ascultă, ascultă bine
cintecul acestui fremătător pămînt.

Iată,
e dimineață în țară,
cimpiele, munții splendoarea și-arată,
izvoarele articulează acorduri prelungi
lunecînd ca niște arcușuri
pe strunele bătrînelor păduri.

Iată,
soarele încinge văzduhul
ca pe-un imens baldachin,
căprioarele vin la iezere să se adape,
stoluri de păsări ciripesc peste Carpați
înălțînd un imn de dragoste și credință
pentru pămîntul acesta — gură de rai.

Tu, fiica mea,
ascultă și învață pe de rost
ca pe-un poem copleșitor, de vrajă,
cintecul binecuvîntatului nostru țărîm...

cloșca cu puii de aur

De o vecie
soarele răsare și apune
peste Cimpia Română.

De o vecie
cade bobul de griu și-ncolțește
în Cimpia Română.

Umblă puii de aur
prin lanurile rumenite de soare
ciugulind sfintele boabe.

Din piscul munților,
de lingă lună și stele
cloșca își cheamă puii prin vreme.

Și puii răspund
lung, lung — iar glasurile lor
se pierd în Datina noastră...

UMANISMUL SOCIALIST

cerii, formarea omului nou, promovarea eticii și echității socialiste". Raportul la Conferința Națională a partidului din iulie 1972 aprofundează în amploare această idee, de inestimabilă valoare teoretică și practică, privind legătura organică dintre socialism și umanism: „Nu trebuie să uităm nici un moment că mai presus de orice se află omul; dezvoltarea lui multilaterală trebuie să stea în centrul tuturor preocupărilor partidului, trebuie să fie țelul suprem al societății noastre socialiste”; „... ne preocupăm intens de creșterea bogăției naționale, dar nu trebuie să uităm că cea mai mare bogăție o reprezintă omul; el este făuritorul tuturor bunurilor materiale și spirituale, de el depinde înaintarea cu succes a patriei noastre pe calea societății comuniste”. Umanismul socialist presupune totodată — se arată în documentele de partid — o înțelegere adecvată, conștientă din partea tuturor membrilor societății, conceput ca operă de integrare participativă în comunitate, ca participare a omului la activitatea de construcție socialistă prin care întregul popor își făurește liber propria istorie: „noțiunea de umanism — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 — (...) presupune o înțelegere mai complexă a omului în societate, luat nu ca individ izolat, și exagerând trăsăturile sale individuale, ci ca om social aflat în strinsă legătură și interdependență cu semenii săi, cu interesele maselor largi populare (...) presupune a reda fericirea personală în contextul afirmării personalității întregului popor...”

Contribuții esențiale ale partidului nostru în clarificarea problemei umanismului socialist — ca urmare a fundamentării problemelor construcției socialiste în funcție de noile condiții istorice specifice trecerii la făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate —, s-au impus în special în perioada care a început cu Congresul al X-lea, re-

luate și dezvoltate la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 și la Conferința Națională a partidului din iulie 1972, când tovarășul Nicolae Ceaușescu a pus bazele unei concepții atotcuprinzătoare în acest sens, concepție generalizatoare de experiență istorică revoluționară care a marcat în problema umanismului începutul trecerii de la abstract la concret, umanismul fiind definit atît în ce privește scopul însuși cît și mijloacele adecvate, concepție în care s-a ajuns la punctul așteptat al rezolvării problemei — conceperea umanismului socialist ca fiind *indisolubil legat de democrația socialistă*. Acordînd democrației socialiste un rol hotărîtor în viața noii societăți — problemă căreia Marx însuși îi acorda o atenție deosebită atunci cînd, referindu-se la legătura dintre democrația autentică și umanism, preciza că în democrație orînduirea de stat este readusă „la fundamentul ei real, la omul real, la poporul real, și se afirmă ca opera lui proprie” —, partidul nostru consideră că socialismul creează baza social-politică a realizării umanismului socialist prin dezvoltarea democrației socialiste. În mod obiectiv, umanismul socialist este însăși semnificația umană a orînduirii socialiste ca nouă civilizație materială și spirituală, ca nou mod de organizare socială și ca nou mod de viață, iar forma sa concretă de manifestare este democrația socialistă ca realitate istorică vie în continuă perfecționare.

Continuitatea, în timp și în spirit, a acestei concepții profund științifice, marxist-leniniste, a partidului nostru privind legătura de esență dintre socialism și umanism capătă o nouă lumină în proiectul de Program al Partidului Comunist Român pentru Congresul al XI-lea, în

care „partidul elaborează un program unitar, de perspectivă, menit să asigure unirea eforturilor comunistilor, ale întregului popor pentru înfăptuirea societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism”, document care se definește drept Carta fundamentală ideologică, teoretică și politică a partidului. „Partidul va acționa — se subliniază în proiectul de Program — ca înaltele principii ale umanismului socialist să se reflecte tot mai cuprinzător în toate sferele vieții sociale, să pătrundă adînc în conștiințe, o suflînd poporul în marea operă de zidire a celei mai drepte și mai umane orînduirii din cîte a cunoscut istoria”. În concepția partidului nostru, așa cum reiese din întregul conținut al proiectului de Program, obiectivele construcției socialismului sint insolubil legate de problema umanismului, actul politic implică valoarea umanismului ca principiu fundamental al edificării noii societăți. Umanismul, în condițiile societății noastre, a devenit deopotrivă o realitate de valoare și o realitate de existență, este deopotrivă țel politic și proiect social în opera de construcție socialistă. În țara noastră, umanismul socialist — înțeles de partidul comunist în spiritul concepției marxist-leniniste privind identitatea de esență dintre socialism și umanism — este deopotrivă o problemă de valoare a politicii de edificare a socialismului și o problemă de structură a societății socialiste care se afirmă ca nouă civilizație materială și spirituală superioară în istorie. În condițiile socialismului, umanismul nu mai rămîne în ipostaza de simplu efect al culturii, ci devine o realitate în perspectiva structurilor obiective ale socie-

tății, deci o realitate obiectivă vizînd însăși structura socială în ansamblu, ca umanism real, practic, activ. Acest mod de înțelegere a legăturii organice dintre socialism și umanism, care caracterizează proiectul de Program al partidului, reprezintă rezolvarea științifică a problemei umanismului, ridicarea sa de la ipostaza unei semnificații culturale, la calitatea de valoare a structurii sociale însăși, realitatea de valoare definindu-se ca expresie a realității sociale în ansamblu, ce se realizează prin intermediul politicii: al politicii economice, sociale, culturale, naționale de făurire a socialismului și comunismului.

Așa cum rezultă din ansamblul proiectului de Program, umanismul apare ca o problemă de structură a societății socialiste, implicat atît de programul dezvoltării ideologice, cît și de programul dezvoltării economico-sociale — ca laturi organice interconexate ale procesului revoluționar unic de făurire a socialismului multilateral dezvoltat. Umanismul este legat, deci, în mod direct, nemijlocit, de programul dezvoltării economico-sociale. De asemenea, chiar și din perspectiva programului ideologic, în care se exprimă în mod esențial, umanismul vizează, de fapt, și programul dezvoltării economico-sociale, avînd în vedere că însuși programul ideologic — cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 — „depășește cadrul activității ideologico-educative”, întrucît „pornind de la ridicarea nivelului politico-ideologic, a conștiinței socialiste a maselor, el stabilește căile pentru afirmarea hotărîții și consecvență în societate a principiilor de viață comuniste”, vizînd obiective și sarcini care „deschid perspec-

tive minunate pentru afirmarea personalității umane, pentru dezvoltarea umanismului și democrației socialiste”.

Intrucît, cum rezultă din ansamblul proiectului de Program, umanismul constituie o problemă nu numai în planul activității ideologice, ci una de structură a societății noastre, și întrucît programul ideologic însuși „depășește cadrul activității ideologico-educative”, vizînd în ultim fapt dezvoltarea și perfecționarea structurilor obiective în societate, ceea ce înseamnă că în această perspectivă și problema umanismului depășește cadrul activității ideologico-educative, fiind vorba de o viziune atotcuprinzătoare în care umanismul este conceput în insolubilă legătură cu democrația socialistă, propun ca în proiectul de Program, pentru o mai deplină reflectare a acestor corelații, paragraful referitor la umanismul socialist, aflat în partea a VIII-a a documentului, după tratarea rolului literaturii, artei, presei, radioteleviziunii și altor mijloace de informare în masă, să fie inclus și dezvoltat în partea a VI-a a documentului care este intitulată „Dezvoltarea democrației socialiste”, ca paragraf final, de sinteză, al acestei părți.

De asemenea, întrucît proiectul de Program acordă, în ansamblul său, un rol fundamental științei în ce privește dezvoltarea societății și omului — paragraful final la partea a III-a, intitulat „Conducerea și organizarea științifică a societății” fiind edificator în acest sens, și întrucît în proiectul de Program este totodată amplu subliniată unitatea dintre cultura umanistă și cultura științifică în formarea omului nou, propun ca la partea a VIII-a a documentului, intitulată „Activitatea ideologică și munca politică educativă a partidului”, alături de tratarea rolului literaturii și artei, să fie dezvoltat și un paragraf care să se refere la rolul științei — în special privind rolul și locul științelor sociale în opera de educație socialistă, precum și al tuturor științelor despre natură, societate și om.

Socialismul și națiunea

Consacrînd, în cadrul proiectului de Program un capitol intitulat „Socialismul și națiunea”, P.C.R. a făcut încă o dată dovada consecvenței cu care abordează această problemă de importanță strîngentă pentru viața politică contemporană. Interesul cu care partidul și statul nostru abordează problemele națiunii izvorăște din conștiința unei înalte răspunderii de a lua parte, de pe pozițiile militante ale marxismului, la confruntarea ideologică actuală în legătură cu locul, rolul și destinul acestei forme de comunitate umană.

Pornind de la esența marxismului, dînd curs spiritului său creator, preluînd selectiv și dezvoltînd, în noile condiții, teoria privitoare la această problemă, P.C.R. are meritul de a fi realizat, în cadrul proiectului de Program o analiză sintetică și, în același timp, novatoare a problemelor legate de națiunea socialistă, de semnificația și misiunea sa istorică în lumea contemporană, de perspectivele ei în procesul edificării socialismului multilateral dezvoltat și a comunismului.

Poziția teoretică, principială, a P.C.R. în această problemă a fost formulată cu deosebită claritate cu aproape un deceniu în urmă, la Congresul al IX-lea al P.C.R., și, ulterior, în numeroase documente, cuvîntări rostite de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, precum și în articole, studii și lucrări apărute în ultimii ani. În acest timp, unele teze, puncte de vedere, principii formulate de partidul nostru în legătură cu problemele națiunii în genere s-au impus gîndirii progresiste contemporane, dobîndînd o rezonanță puternică în conștiința opiniei publice democratice. În condițiile în care problemele privind destinul națiunii se află în centrul gîndirii contemporane, cînd unii autori burghezi proclamă „declinul” ei iar alții emit opinii defetiste cu privire la perspectivele națiunii, tezele capitolului in-

titulat „Socialismul și națiunea” din proiectul de Program al partidului nostru depășesc cu mult semnificația internă, națională, avînd o deosebită valoare internațională.

Națiunea, ca formă de comunitate umană, este analizată într-o viziune dialectică, de interdependență reciprocă cu statul național. În felul acesta s-a făcut încă o dată mențiunea expresă a unei idei valoroase a marxismului, subliniată mai pregnant în ultimii ani, după care statul este o trăsătură fundamentală a națiunii socialiste, instrumentul prin care aceasta își manifestă plenar suveranitatea, își materializează idealurile și năzuințele sale de progres.

În concepția partidului nostru, națiunea socialistă va reprezenta încă multă vreme baza dezvoltării societății socialiste și comuniste, va continua să aibă un rol deosebit de important atît în perioada construirii socialismului multilateral dezvoltat, cît și în societatea comunistă. Socialismul descătușează toate energiile creatoare ale poporului, constituie în viața fiecărei țări o epocă de afirmare națională, manifestare pregnantă a sentimentelor patriotice ale maselor largi.

În condițiile socialismului asistăm la consolidarea națiunii, la manifestarea expresă a tuturor trăsăturilor sale. Națiunea în ansamblu, cu întreaga sa încărcătură de valori materiale, spirituale etc., exercită o influență puternică asupra formării și dezvoltării conștiinței naționale. Proius al națiunii în integralitatea componentelor sale, conștiința națională influențează la rîndul ei procesul de afirmare, de înflorire a națiunii, constituie un factor propulsor, o forță motrice a dezvoltării națiunii socialiste.

Proiectul de Program al partidului subliniază faptul că națiunea abia în socialism găsește condițiile cele mai favorabile pentru înflorirea și dezvoltarea sa multilaterală. De asemenea, reține aten-

ția mențiunea expresă că întărirea națiunii și a statelor naționale independente constituie o necesitate legică, un factor primordial, o condiție a edificării cu succes a socialismului și comunismului.

Această apreciere a partidului nostru este un rezultat atît al experienței mișcării muncitorești și socialiste internaționale cît și al propriei experiențe. Construcția socialismului și comunismului — această operă gigantică, profund revoluționară, menită să transforme din temelii o societate dominată de paradoxuri și contradicții și să pună bazele unei orînduirii noi, superioare pe toate planurile — nu poate fi concepută și realizată cu succes decît în condițiile stimulării vieții naționale, a afirmării plenare a conștiinței naționale, a consolidării și perfecționării continue a statului național. Expresie a noii puteri politice, statul național este totodată instrumentul principal al edificării socialismului și comunismului. Poziția partidului nostru în această problemă, în perspectiva istorică, este clar fundamentată în proiectul de Program care precizează că: „În îndeplinirea misiunii sale istorice, a rolului său politic conducător în societate, P.C.R. va asigura condiții optime pentru dezvoltarea pe o treaptă superioară a națiunii, pentru întărirea continuă a statului național, a independenței și suveranității sale”.

În cadrul problematicei complexe a națiunii este abordată într-o manieră realistă, profund obiectivă problema raportului dintre național și internațional, relevîndu-se unitatea dialectică dintre politica de înflorire a națiunii și întărirea statului național socialist și preocuparea de a promova colaborarea, solidaritatea internațională și înrajurarea cu țările socialiste. „Națiunea și statul național independent, pe de o parte, solidaritatea și colaborarea dintre țările socialiste, internaționalismul proletar, pe de altă parte, sint două laturi ale construcției socialismului care nu numai că nu se exclud, ci dimpotrivă, se află într-o strînsă unitate dialectică”, precizează proiectul de Program al partidului. Partidul nostru consideră că grija pentru înflorirea națiunii, a statului național independent nu contravine cu nimic politicii de solidaritate internațională, nu este opusă internaționalismului proletar. Totodată, internaționalismul proletar nu poate fi opus dezvoltării națiunii, consolidării statelor

naționale independente.

Aprecieri și concluzii deosebit de valoroase sint formulate în legătură cu destinul națiunii socialiste și a statului național în condițiile victoriei depline a comunismului. Proiectul de Program al partidului subliniază faptul că pe parcursul dezvoltării istorice se va produce apropierea între națiunile socialiste, pe baza colaborării tot mai strînse, egale și liber consimțite între ele, a egalizării nivelurilor lor de dezvoltare materială și spirituală. Totuși apropierea nu este sinonimă cu contopirea, cu dispariția națiunilor. După concepția partidului nostru, în condițiile construirii depline a comunismului vor dispărea statele naționale, dar și acestea treptat, într-un proces istoric îndelungat. Națiunea, ca formă de comunitate umană, va continua însă să existe în cadrul unei organizații proprii, ca entitate distinctă, își va păstra specificul. Desigur, aceasta nu înseamnă că în etapa comunismului deplin națiunile nu vor cunoaște anumite mutații. Națiunea va continua să existe, să se manifeste, să conserve anumite particularități chiar în perioada victoriei comunismului pe plan mondial, reprezentînd o importantă forță a progresului. Această concluzie are un profund temel științific, fiind desprinsă din analiza judicioasă a evoluției vieții naționale a popoarelor, a rădăcinilor acesteia pe care națiunea le are în conștiința acestora, a rolului progresist pe care ea l-a exercitat și îl exercită în epoca actuală.

Abordînd multitudinea acestor probleme legate organic de conținutul, misiunea istorică a națiunii, a statului național, de relațiile naționale în socialism etc., partidul nostru se înscrie și pe acest plan cu o contribuție valoroasă în efortul creator de îmbogățire a gîndirii marxiste, în explicitarea celor mai controversate și stringente probleme social-politice ale epocii contemporane. „Abordînd această problemă importantă în spiritul concepției revoluționare marxist-leniniste se arată în proiectul de Program al partidului — ne îndeplinim marile răspunderi și îndatoriri de comunisti atît față de națiunea socialistă, cît și față de celelalte națiuni socialiste, față de cauza generală a internaționalismului”.

C. G. MARINESCU

INDUSTRIALIZAREA- FACTOR PRIMORDIAL AL DEZVOLTĂRII

Prof. univ. dr. Petre MĂLCOMETE

Proiectul de Program al partidului, stabilind direcțiile principale de acțiune în vederea făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintării spre comunism, înscrie pe primul plan, continuarea fermă a politicii de industrializare socialistă ca factor primordial al dezvoltării forțelor de producție, al progresului economic și social al țării.

Partidul Comunist Român a pus în centrul politicii sale economice industrializarea socialistă de-a lungul întregului proces al edificării noii orânduri sociale în patria noastră, preluând și dezvoltând în acest domeniu cele mai înaintate tradiții de luptă din istoria poporului român, pentru libertatea și independența națională, pentru o viață mai bună. Această politică este întemeiată pe un concept propriu al partidului nostru, care reflectă aplicarea creatoare a adevărurilor generale ale marxism-leninismului la condițiile specifice ale României. Fundamentarea teoretică a acestei politici și programul de îndeplinire practică cuprinse în documentele Partidului Comunist Român, începând cu Conferința Națională din noiembrie 1945 și dezvoltate cu deosebire în lucrările Congreselor al IX-lea și al X-lea, ale Conferințelor Naționale din 1967 și 1972 și care constituie unul din obiectivele fundamentale înscrise în Programul partidului de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism, demonstrează profunzimea concepției partidului nostru despre rolul industrializării țării ca bază a progresului economic și cultural, ridicării nivelului de viață al poporului, dezvoltării multilaterale a societății, asigurării independenței și suveranității naționale. (Proiectul de Program al P.C.R., p. 38).

Eforturile depuse de poporul nostru pentru îndeplinirea programului de industrializare socialistă s-au concretizat în realizări de importanță istorică ce privesc la dinamizarea, nu numai a industriei, ci a întregii economii naționale, la modificarea radicală a structurii acesteia, cu influențe hotărâtoare pentru dezvoltarea multilaterală a societății, ridicarea nivelului de trai a poporului, asigurarea independenței și suveranității naționale.

În perioada 1950—1973 industria s-a dezvoltat cu un ritm mediu anual de 12,9%, unul dintre cele mai ridicate din lume. Ca urmare, volumul producției industriale în anul 1973 era de 24 de ori mai mare decât în 1938 și de 16 ori mai mare față de 1950. Industria românească fiind astăzi capabilă să asigure cea mai mare parte din mașinile și instalațiile necesare dezvoltării economiei naționale, bunurile necesare pentru consumul populației și să participe activ la schimbul de valori materiale pe piața mondială.

Aceste creșteri de ordin cantitativ au fost însoțite de profunde prefaceri calitative în economia națională. Dominantă din acest punct de vedere este transformarea industriei în ramura conducătoare a economiei naționale, evidențiată în mod deosebit prin creșterea ponderii industriei în crearea produsului social și a venitului național. Participarea industriei și construcțiilor la producerea produsului social și a venitului național a crescut de la 44,4% în 1938, la 71,1% în 1972 și, respectiv, de la 35,2% în 1938, la 65,6% în 1972.

În structura producției industriale, pe lângă accentuarea ponderii grupei A producătoare de mijloace de producție, față de ponderea grupei B producătoare de bunuri de consum, a avut loc, deosebit pe baza orientărilor cuprinse în documentele Congreselor al IX-lea și al X-lea ale partidului, de dezvoltare a economiei naționale pe baza celor mai mari cuceriri ale științei și tehnicii contemporane, dezvoltarea mai rapidă a ramurilor industriale care prelucrează superior resursele materiale, iar în interiorul ramurilor centrul de greutate al activității industriale s-a deplasat spre acele produse care permit emanciparea activității economice.

Viața a demonstrat pe deplin justetea politicii marxist-leniniste a partidului nostru de industrializare socialistă a țării. Pe baza acestei politici, dintr-o țară cu un pronunțat caracter agrar, cu o industrie slab dezvoltată și o agricultură înapoiată, România s-a transformat într-o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, în plină dezvoltare și o agricultură socialistă în continuă modernizare. Industrializarea socialistă a constituit factorul hotărâtor, al lichidării înapoierii economice, dezvoltării susținute a întregii economii, înaintării sigure pe drumul progresului și civilizației.

Consemnând aceste mari realizări, Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism pune pe primul plan asigurarea unui ritm înalt de dezvoltare a forțelor de producție, pe baza celor mai mari cuceriri ale revoluției tehnico-științifice, prin continuarea fermă a politicii de dezvoltare industrială. Industrializarea socialistă este socotită factorul hotărâtor și pentru actuala etapă de dezvoltare economico-socială a patriei noastre.

Această orientare strategică fundamentală a partidului exprimă o necesitate obiectivă, o cerință logică a procesului de modernizare a întregii economii naționale, știut fiind faptul că, prin caracterul dinamic al dezvoltării sale, industria este un puternic factor antrenant al progresului întregii economii, al aplicării rapide a noilor tehnici și tehnologii de producție, contribuind astfel la realizarea aceluși complex economic armonios dezvoltat și modern structurat — care caracterizează societatea socialistă multilateral dezvoltată și constituie premisa înaintării societății spre comunism.

În același timp, eforturile susținute care le facem pentru asigurarea unui ritm înalt de dezvoltare a forțelor de producție pe baza continuării ferme a procesului de industrializare reprezintă singura cale prin care țara noastră poate ajunge la nivelul țărilor avansate din punct de vedere economic, cu atât mai mult, cu cât și în aceste țări, forțele de producție, chiar dacă manifestă tendințe de încetinire a ritmului de creștere, înregistrează creșteri, mai ales sub impulsul revoluției tehnico-științifice.

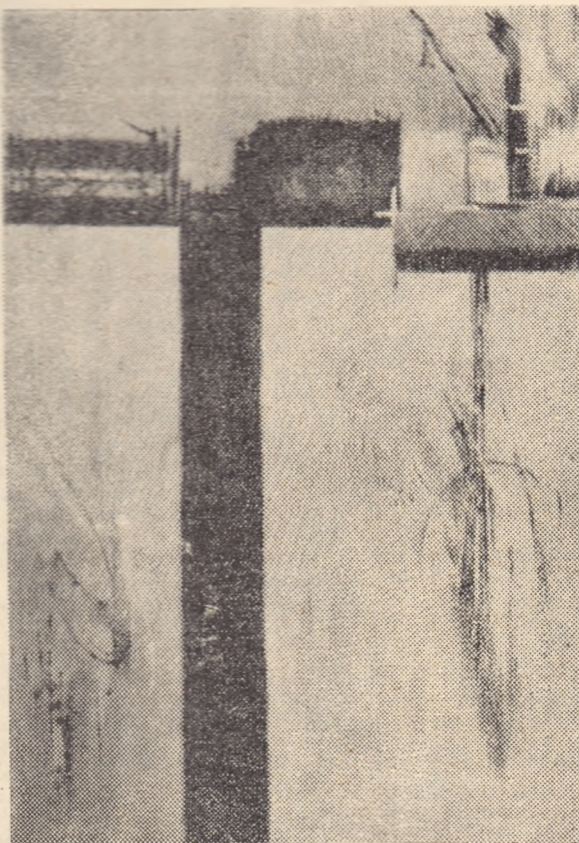
În lumina acestei orientări, paralel cu accentuarea poziției conducătoare a industriei în ansamblul economiei naționale, prin menținerea unor ritmuri înalte de dezvoltare a acestei ramuri, creșteri mai rapide vor înregistra ramurile hotărâtoare pentru promovarea progresului tehnic, pentru accelerarea procesului de reproducție largite — construcțiile de mașini, chimia, metalurgia, energetica. În cincinalul următor (1976—1980) industria constructoare de mașini se va dezvolta într-un ritm mediu anual de 11,5—12,5%, iar în perioada 1981—1990 aceasta va fi de 9,5—11%. Industria constructoare de mașini împreună cu industria chimică, dat fiind rolul acestor ramuri în perfecționarea mijloacelor de muncă și obiectelor muncii vor deține în 1990 aproximativ 55—60% din totalul producției industriale, față de numai 13,2% în anul 1938. La rândul ei, producția de energie electrică va ajunge în anul 1990 la 130—140 miliarde Kw, ceea ce va asigura în condiții optime raționale necesitățile economiei și consumul populației.

Modernizarea structurii industriei se va accentua și în interiorul acestor ramuri, prin dezvoltarea, cu deosebire, a acelor subramuri care răspund tendințelor de perspectivă ale progresului tehnico-științific și tehnologie pe plan mondial — electronica și electrotehnica, optica și mecanica fină, producția de mașini-unelte, petrochimia, producția chimică de sinteză fină și de serie tonaj, energia nucleară etc.

Aceste orientări de structură cuprind și celelalte ramuri ale industriei, inclusiv industria ușoară și alimentară, unde, corespunzător cerințelor superioare ale populației, se va accentua gama sortimentală și va sporii grija pentru calitatea produselor.

Ritmul înalt de dezvoltare a forțelor de producție pe baza continuării industrializării va antrena schimbări calitative în toate sferele vieții sociale, în nivelul de trai al populației. Dintre acestea, o semnificație deosebită o prezintă transformările ce vor avea loc în structura socială a țării. Se știe că, în prezent, majoritatea populației țării noastre este încă ocupată în agricultură. Conform Proiectului Demersurilor Congresului al XI-lea al partidului, încă de la sfârșitul cincinalului viitor industria și construcțiile vor cuprinde 47—49% din populația ocupată, iar agricultura, 27—28%. În anul 1990 forța de muncă din agricultură se va reduce la 12—15%. Această profundă transformare va avea nu numai însemnate consecințe economice, concretizate în creșterea substanțială a productivității muncii, ci și consecințe sociale și politice de mare însemnătate. Creșterea numerică și ridicarea nivelului pregătirii clasei muncitoare va determina sporirea rolului acesteia de clasă conducătoare în întreaga viață socială.

Dinamismul și modernizarea industriei, iar pe această bază progresul rapid al întregii economii naționale, prevăzute în Programul partidului, constituie garanția atingerii parametrilor care să confere țării noastre în următoarele decenii statutul de țară socialistă multilateral dezvoltată și să pregătească premisele pentru construirea comunismului.

Mircea IONESCU :

„Barajul Porțile de fier”

● cărți ● cărți ● cărți ● cărți ● cărți ●

ILEANA RĂCEANU :

Omul sub semnul posibilului

Omul sub semnul posibilului (Editura Politică, 1974), de Ileana Răceanu, se vrea o carte în domeniul antropologiei filosofice — teren cu multe zone încă nedefrișate în literatura noastră filosofică. Autoarea încearcă astfel un gest necesar și oportun, care trebuie prețuit ca intenție. În ce privește materia propriu-zisă a cărții, aceasta se ordonează în sensul unor delimitări de concepte și problematică. Pentru început, autoarea este preocupată să denunțe dualismul antropologiei filosofice nemarxiste, iar în vederea depășirii acestuia propune un nou mod de considerare a problemei: perspectiva posibilului. În continuare este prezentat acest posibil — devenit termen operatoriu al cercetării filosofice, ca expresie a necesarului. Este ceea ce autoarea consideră un „examen științific al posibilului”. Cartea continuă cu o analiză succintă, pe baza ideii de acțiune umană, asupra diferitelor ipostaze ale posibilului în devenirea omului. Analiza este aplicată polarității mișcării subiectului: autorealizarea, ca sens al devenirii, pe de o parte, și eșecul în acțiunea umană, înțeles într-o accepție pozitivă, pe de altă parte. Problema libertății, privită în strânsă legătură cu ideea de posibil uman, este abordată pe linia unei tratări operaționale, și nu reflexive, autoarea fiind preocupată de schițarea, în plan filosofic, a unei strategii a libertății. Partea finală a cărții este axată pe ideea de realizare umană, interpretată ca o „coparticipare a existenței și a esenței”.

Privită în ansamblul tematicii, cartea nu este atât una de construcție, cât mai ales de expunere a unei orientări. Căci autoarea, trebuie să observăm, propune o orientare. Programul cărții, cum mărturisește autoarea, vizează „două demersuri teoretice distincte: unul ce încearcă să surprindă specificul uman cu ajutorul conceptului de posibil și al doilea care urmărește să particularizeze specificul marxist al antropologiei filosofice prin introducerea procedurii dialectice al „posibilizării”. Cel de al doilea obiectiv rămâne o problemă de discuție. Tentativa spre un asemenea obiectiv trebuie să fie, deopotrivă, o introducere în antropologia filosofică și o demonstrație practică a problemei. Lucrarea la care ne referim rămâne undeva între aceste condiții. De aceea, cartea nu este, cum spuneam mai sus, una de construcție. În ipostaza sa de expunere, însă, cartea dovedește un permanent efort spre idee, o autentică vocație în acest sens.

Trebuie observat totodată că Omul sub semnul posibilului este o carte de antropologie filosofică scrisă într-o manieră la intersecția dintre metaforă și concept. Insuși titlul cărții nu poate fi altceva decât o metaforă fericită. Conținutul propriu-zis al lucrării, în datele sale esențiale, de asemenea, este peste tot țesut de metaforă. Autoarea a ținut însă, cel puțin ca intenție, la rigoarea unui demers teoretic, cu un caracter sistematic corespunzător. Și din acest punct de vedere cartea poate fi considerată o experiență în materie de filosofie.

Mircea DRAGOMIR

MIHAI STOIAN :

Eroare judiciară

Cartea lui Mihai Stoian este subintitulată „Documente de viață”. Faptul o asimilează unei distincte specii publicistice, în cuprinsul căreia însă autorul operează cu modalități particulare, documentul fiind stăruitor implicat în autenticitatea faptelor înfățișate, fără a figura totuși undeva ca atare. Sau, dacă luăm în acest sens diversele mărturii scrupulos înregistrate, asemenea documente de viață există, fără ca ele să ambiționeze însă a impune sensuri necontestabile. Dimpotrivă, cazurile relatate sînt, în mare măsură interpretabile, fiecare „parte” în procesul (publicistic) intentat pledîndu-și cu îndărătnicie propria cauză. Meritul autorului este de a nu interveni brutal sau anticipativ cu o concluzie definitivă, lăsînd astfel cititorului posibilitatea de a distinge propriul său adevăr de sub vălurile mai multor înșelătoare, derutante, aparente. Sînt astfel vizate, în general, comportările aberante, considerate în determinările și consecințele lor, nu totdeauna ușor de stabilit în toată profunzimea sau amploarea acestora. Un bărbat întors de pe front, unde suferise un traumatism, devenind amnezic, este renețat de părinții și frații săi. Cauza? Evitarea unei noi împărțiri a pămînturilor. Relat sec, acest caz — un fel de variantă la cunoscutul film „Absență îndelungată” — nu-și dezvoltă pe dată întreaga încălțură dramatică. Iată de ce Mihai Stoian preferă calea confruntării directe a unor mărturii, desfășurate în tonalitatea frustă a dialogului viu. În felul acesta, toți cei implicați, inclusiv rudele mai îndepărtate, vecinii etc., completează treptat și tot mai edificator datele problemei și aruncă asupra faptelor lumina revelatoare a unui mereu nou unghi de vedere: atrofierea morală și culpabilitatea familiei investigate devine, pînă la urmă, pentru cititor, mai mult decât evidentă. Fapt care egalează cu o sancțiune, mai dureroasă, într-un fel, decât cea pe care justiția n-are totuși pe ce probe să o întemeieze.

Alte cazuri întregesc o elocventă suită a tablourilor unor familii dezorganizate, în care sentimentul de frustrare al copiilor (în fața absenței dragostei părintești) sau al părinților (în fața înstrăinării afective a copiilor) atinge nivelul unor prăbușiri, cu consecințe care îndreptățesc intervenția colectivității. Un copil care așteaptă ani de zile să-și petreacă vacanța lângă părinții pentru care — din cauza unor interminabile certuri și reciproce evaziuni sentimentale — a devenit de mult un indezirabil, — iată un veritabil subiect de roman (de mult refuzat, ca desuet, de literatura modernă, dar atât de actual, din păcate, în diverse anchete sociale. De altfel, cartea lui Mihai Stoian este veritabilă literatură. Substituind cifrelor — imaginea vie, și concluziilor discursive — notația laconică, subtil aluzivă, acesta dă anchetei forța de sugestie a paginii literare, fără a-i răpi totuși nimic din caracterul ei angajat publicistic. Prin el, investigînd cu rigoare proprie speciei zone umane supuse unor procese de disoluție, autorul opune aspectului pur, citeodată inoperant, juridic sau celui sociologic, aspectul apt de a fi citat numai în fața celui mai intim for: propria conștiință. Invitînd deci la meditație, din perspectiva unor înalte norme etice, implicit, încorporate demersului desfășurat.

Un stil viguros, un ingenios colaj al mărturiilor aduse în instanță, o pasionantă aplecare asupra dosarelor reale sau virtuale ale existențelor cercetate, iată tot attea calități, ale unei cărți, pe care am îndrăzni s-o numim de excepție, ea dînd publicisticii curente girul unui veritabil, matur, talent scriitoricesc. A recomanda deci cartea drept literatură-document înseamnă a-i recunoaște multiplele virtuți pe care, la drept vorbind, multe cărți de ficțiune au suficiente motive să le rivnească sau, cel puțin, să le privească cu, să spunem, colegială, stimulativă, invidie profesională.

S. TEODOROVICI

Militantism politic în relațiile externe ale României socialiste

Multiple și complexe sînt problemele ce se ridică în prezentul și în perspectiva umanității. Decalajele, decolonizarea, lupta tinerelor state pentru afirmare națională, dezarmarea, problemele resurselor energetice, dezvoltarea și cooperarea în eforturile pentru stabilirea unei noi ordini economice și politice internaționale sînt procese generatoare de energii naționale și noi strategii ale inteligenței și voinei politice.

Dificultatea și importanța problemelor epocii noastre de răscruce social-politică, științifico-tehnică, cultural-artistică reclamă creșterea rolului și responsabilității sistemului politic în angrenajul sistemului social total, a teoriei și practicii conducerii societății, atît sub aspectul politicii interne cît și al politicii externe, aspecte ce nu pot fi privite și analizate decît într-o interrelație dialectică.

Este meritul P.C.R. de a-și fi asumat toate dificultățile realizării unui program de largă perspectivă istorică pentru națiunea română. Militantismul politic caracterizant pentru activitatea partidului și statului nostru este determinat de marile probleme interne și internaționale ce stau în fața partidului atunci cînd se trece la elaborarea și obiectivarea unui astfel de program de dezvoltare.

Semnificația actului istoric întreprins de P.C.R. în conceperea socialismului multilateral dezvoltat și a practicii politice interne

și externe corespunzătoare acestui tip de societate, decurge din specificul și legitimitatea dinamicii spre socialism și comunism în epoca contemporană, în condițiile țării noastre. Caracterul și profunzimea transformărilor pe care le incumbă dinamica orînduirii socialiste imprimă tendința de folosire conștientă de către societate și partid a dialecticii dezvoltării sociale. Aceasta se realizează printr-un proces de obiectivare a proiecției elaborate pe baza cunoașterii științifice a determinismului noii societăți, printr-o adevărată operă de creație istorică realizată sub conducerea și pe baza politicii partidului comunist.

În acest sens, recente documente de partid pregătitoare ale Congresului al XI-lea al P.C.R. constituie într-adevăr o operă de creație istorică deschizătoare de noi perspective, ele apelînd la judecata noastră matură dar și la simțămîntul dăruirii și, astfel, al împlinirii noastre.

Proiectul de Program al P.C.R. de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism acordă un loc important problemelor politicii externe ale țării noastre.

România socialistă practică o politică externă corespunzătoare direcțiilor majore ale politicii sale interne. Politica externă a României contemporane este politica unei țări socialiste aflată în plin proces de dezvoltare accelerată. Această situație, con-

xată la cadrul social-politic internațional caracterizat prin schimbări în raportul de forțe pe plan mondial, prin posibilitatea trecerii a noi popoare pe calea socialismului, imprimă politicii externe românești o serie de trăsături susținute cu consecvență și înțelepciune.

Stilul politicii externe românești se caracterizează prin militantism revoluționar, adică printr-o atitudine angajantă pe calea socialismului și comunismului, atitudine căreia i se circumscriu toate celelalte trăsături, între care multitudinea și multilateralitatea relațiilor internaționale, sfera largă și variată a contactelor pe glob, plasticitatea și mobilitatea, dublate de unitate și consecvență, generate de concepția fundamentală marxistă în politica externă prin promovarea celor mai înaintate principii și interese pe plan regional sau mondial.

Principiile dreptului și echității în relațiile internaționale, suveranitatea și independența statelor în lumea contemporană, neamestecul în treburile interne ale altor state, atașamentul profund față de țările socialiste, clasa muncitoare mondială și mișcarea comunistă, cooperarea economică internațională, relațiile active cu țările în curs de dezvoltare, securitatea și cooperarea în Europa, dezarmarea generală — constituie linia de forță ale politicii externe românești, domenii de inițiativă ale statului și partidului, de manifestare a militantismului politic al României socialiste.

Militantismul, ca atitudine deschisă, angajată și responsabilă, de promovare consecventă, pe toate planurile, a principiilor și intereselor poporului român, ca și ale tuturor popoarelor și forțelor social-politice progresiste, caracterizează relațiile externe ale României socialiste, dînd expresie strălucitoare esențiale ale României socialiste, dînd expresie strălucitoare esențiale ale întregului popor român.

Anton CARPINSCHI

Amintirea lui Ronsard

Al. DIMA

Nu se poate spune că soarta operei lui Ronsard a fost prea prielnică în raport cu valoarea ei proprie. „Prințul poezilor”, cum i se spunea în Franța epocii lui, în cel de-al XVI-lea veac, s-a avîntat, mai întîi, spre zenit, apoi fulgerător, începînd cu secolul următor, în plin clasicism — care i-ar fi putut sprijini perpetuarea prin afinități — s-a cufundat nu numai în uitare, ci a trezit și critici aspre precum cea a lui Boileau pentru care Ronsard nu era decît un poet la modă, un orgolios, aproape stricător al limbii franceze, îmbicsind-o cu grecisme și latinisme. Nici peste un alt veac, în perioada lumnistă, vitrega-i soartă n-a evoluat pe un alt drum, Voltaire însuși, reluînd obiecțiile dure ale teoreticianului clasicismului pe aceeași chestiune a limbii și socotind, la rîndu-i, că reputația „prințului poeziei”, ar fi fost exagerată. Abia în cuprinsul romantismului, îi revine lui Sainte-Beuve meritul de a-l fi reabilitat pe Ronsard, dar — în fond — într-un mod destul de timid.

Aniversarea celor patru veacuri și jumătate de la naștere, lansată de Consiliul mondial al păcii, pentru 1974, și însoțită de Comitetul național Român al acestuia, alături de Uniunea Scriitorilor din R.S.R., a evocat numele poetului și stadiul în care se găsește astăzi cercetarea operei sale de către Longon, Nolhac sau Laumonier. La noi, desigur, ecoul a fost mai mult festiv, printre altele, prin două conferințe din cadrul Uniunii Scriitorilor, cea a lui Șerban Cioculescu și a celui care semnează profilul de față, însoțite de scurte declamații de rigoare, dar — să recunoaștem — destul de expresive cu atît mai mult cu cît una dintre acestea, cea de la Drobeta-Turnu Severin s-a impus prin contribuția izbită a unor tineri recitatori ai școlilor drobetane.

Interesul românesc a mai fost susținut însă și prin svonul legat de curioasa legendă a originii valahe a strămoșilor poetului francez. Vă amintiți, desigur, de versurile adresate unui prieten într-o epistolă în care — în mod nebulos — se sugera locul de baștină al neamului lui Ronsard spre Dunărea de jos, în vecinătatea Traciei, în ținutul înghețat al marelui fluviu. Pe această bază Alecsandri scrisese avîntata baladă „Banul Mărăcine” („Sus la mute, ninge plouă/ La Craiova cade rouă”) cu acel solemn final în care regele Franței schițează gestul impresionant al prețuirii sale pentru viteazul valah: „Ține spada mea în dar/ Brav marchize de Ronsard”.

În 1924, Iorga susținea și difuza în Franța această opinie, dar — mai înainte — în 1915, profesorul meu de desen din Severin — Al. Resmeriță — pasionat amator de lingvistică și istorie literară — publica un „studiu” pledînd, cu ardoare patriotică, originea românească a sonetistului. Se pare însă că stînga literară franceză a rămas sceptică față de această „speculație” identificînd în ea doar fantezia unui poet care căuta să-și găsească obîrșia printre ceturile răsăritului, alături de Tracia, ținutul ilustrat odinioară de cîntecul lui Orfeu cel care îmblînzea fiarele și pe demoni cu harfa lui. Să recunoaștem, totuși, că problema nu e încă „lămurită pe deplin și să așteptăm, ca totdeauna, noi documente ce ar putea apărea oriînd și de oriunde.

Ce a însemnat însă Ronsard pentru Renașterea franceză și pentru cea europeană în genere, ca și pentru epoca noastră — iată întrebările de bază?

Desigur, alături de mișcarea literară și culturală a epocii, poetul a depășit tenebrele medievale fără a deveni totuși un adevărat „titan” ca marele figuri ale vremii. A proclamat cu hotărîre și în explozii sentimentale bucuria de a trăi în cadrul naturii și pe scena laică a vieții umane, eliberată de misticism. S-a integrat, cu alte cuvinte, umanismului epocii deosebindu-se însă de modalitatea de cabinet a acestuia și tinzînd spre unele limpezii accente militante ca acelea de protest împotriva luptelor religioase, fratricide sau a hrăpăreților de averi.

Privindu-i în ansamblu opera, poetul s-a impus prin nouitatea, originalitatea și diversitatea scrierilor sale. Cînd într-un „Abrégée de l'art poétique” din 1565 și-a creionat estetica, s-a situat în matca lui du Bellay și a participat entuziast la lupta pentru „apărarea și ilustrarea limbii franceze”. Deși admirator al antichității greco-latine, Ronsard a combătut procesul pedant al latinizării și a pledat pentru îmbogățirea lexicului cu termeni din limba muncitorilor și a artizanilor, a susținut claritatea și naturalitatea poeziei ca și însemnătatea muncii meșteșugărești a cizelării versurilor.

Domeniul în care a cules cele mai de seamă merite a rămas cel al odei și al cristalizării sentimentelor și ideilor sale în sonete, după moda italiană. Pe urmele lui Pindar, Horațiu, Propertiu și apoi ale lui Petrarca, a sculptat acele sonete care au dăinuit, pînă astăzi, în memoria cititorilor de toate categoriile. Renunțarea micilor piese dedicate Casandrei, Mariei și mai ales Helenei sclipesc încă și rezistă lecturii prin imaginile și melodia lor. Vibrațiile patriotismului său — celebrarea limbii franceze, elogiul poporului său brav, a cărui origină a dorit s-o învâluie cu mitologie antică în „Franciada”, critica socială a bogăților și infierarea urmărilor detestabile ale aurului, elogiul sincer al naturii și vieții — toate acestea l-au crescut nu numai în ochii Franței, ci și ai întregii omeniri. Temele universale, accentuate tratării lor emotive, valul de umanitate ce le cuprinde — răsună pînă în epoca noastră și explică receptivitatea contemporană de care poetul se bucură.

Poeții lumii cîntă România

HEINZ KAHLAU

(Republica Democrată Germană)

Duminică rurală în Bărăgan

În fața ușilor stau pe bănci
bătrîne și copile;
bărbații stau pașnici la circiumi
bînd vin sau trăgînd lingă plop,
discută despre trecut;
doar flăcăii vorbesc gălăgios
despre ziua de miine
și se adună în același loc
cînd se înserează:
în tinerețe, părinții lor
nu făceau la fel —
stăteau
șapte sute de metri
mai încolo;

Dar de ce se plimbă, în
sus și în jos, de șapte mii de ani,
fetele; ele merg laolaltă
cite două, cite patru,
mai rar cite trei
(ceea ce ar semăna cu
judecata cu mărul);
de ce oare se plimbă fetele
de la prima casă la ultima,
de la ultima la prima?

De ce cîntă și rid
și-și flutură rochiile;
și de ce te ocolește privirea lor,
de ce trebuie să roșească
cînd le pui întrebări?

Dobrogea

Stepă în plin avînt:
Dobrogea.
Pe poale de nisip
pîlpile, tare ca sticla,
vegetația roșiatică;

ele stau cu frica lor
la malul lacului sărat și
duc behăitul lor și-l inecă
în apă;
alei de salcim
potolesc vîntul aprins.

Șes fără de margini
înconjurat de valurile
cîmpurilor galactice
ale florii soarelui;
tractoarele plantează stele
și țăranel coase stepei
însetate
un cojoc de porumb.

ROSE AUSLÄNDER

(Austria)

Intr-o suflare

Mișcarea mea e una
cu brazii cu ciucuri
ai Dornei;

înmănunchiate în aceeași pilpiire
port ținuturi
și însingurare;

oprirea și călătoria
stau într-o singură
suflare;

poți înțelege oare

această întinsă respirație scurtă
desfășurată
de-a lungul florilor grăbite
și a sfîrșitului
în roșu autumnal.

În românește de Horst FASSEL

CRONICA

săptămînal politic - social - cultural

colegiul de redacție:

LIVIU LEONTE, redactor șef
ANDI ANDRIEȘ, redactor șef adj.
N. BARBU, redactor șef adj.
ȘTEFAN OPREA, secretar g-ral
de redacție
VASILE CONSTANTINESCU

Prezentarea grafică: VALER MITRU